

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Irena Kuckirová

Vývoj daňové soustavy České Republiky

Bakalářská práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vývoj daňových soustav České republiky vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 23. 11. 2016

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce JUDr. Zdence Papouškové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická základna pro danou problematiku.....	10
1.1 Daňová soustava.....	10
1.2 Daňové principy a zásady.....	10
1.3 Daňová politika.....	10
1.4 Daně, základní pojmy, třídění.....	10
1.5 Daňová reforma.....	11
1.6 Faktory ovlivňující daňovou soustavu.....	12
1.7 Koordinace a harmonizace daňových soustav.....	12
2 Daně od 10. století do roku 1918.....	14
3 Daňová soustava z roku 1927 (období od roku 1918 do roku 1945).....	17
3.1 Daňová reforma z roku 1927.....	17
3.1.1 Zdanění zaměstnanců, daněproště minimum, progrese.....	18
3.1.2 Úlevy pro zemědělce.....	19
3.1.3 Přirážky svazků územních samospráv, fiskální autonomie.....	19
3.1.4 Zdanění podniků a živnostníků.....	20
3.2 Daňová soustava do začátku 2. světové války.....	22
3.3 Daňová soustava v období 2. světové války.....	25
4 Daňová soustava z roku 1953 (období od roku 1945 do roku 1953).....	27
4.1 Vývoj daňové soustavy v období 1945 - 1952.....	27
4.2 Daňová reforma z roku 1953.....	32
4.2.1 Daně placené organizacemi.....	33
4.2.2 Daně placené obyvatelstvem.....	34
5 Daňová soustava z roku 1993 (období od roku 1953 do roku 1993).....	36
5.1 Vývoj daňové soustavy v období 1954 - 1970.....	36
5.2 Vývoj daňové soustavy v období 1970 - 1988.....	38
5.3 Vývoj daňové soustavy v období 1989 - 1992.....	39
5.4 Daňová reforma z roku 1993.....	39
5.4.1 Daně přímé.....	41

5.4.2	Daně nepřímé	42
6	Daňové změny od roku 1993	44
6.1	Daňová soustava 2016	45
7	Zhodnocení prováděných daňových reforem a vývoje daňové soustavy na území ČR od konce 19. století	47
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů	51
	Abstrakt	59

Seznam použitých zkratk

ČNR - Česká národní rada

ČR - Česká republika

ČSR - Československá republika

ČSSR - Československá socialistická republika

DPH - daň z přidané hodnoty

EU - Evropská unie

K - koruna

Kč - koruna česká

MMF - Mezinárodní měnový fond

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)

Sb. - Sbírký zákonů

Sb. z. a n. - Sbírká zákonů a nařízení

ve zn. p. p. - ve znění pozdějších předpisů

z. č. - zákon číslo

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Daňová soustava od roku 1898

Tabulka č. 2: Vývoj průměrných přírážek k přímým daním

Tabulka č. 3: Podoba daňové soustavy po provedení reformy roku 1927

Tabulka č. 4: Podoba daňové soustavy v roce 1938 (nově vzniklé daně)

Tabulka č. 5: Daňová soustava Československa po roce 1953

Tabulka č. 6: Srovnání daňové soustavy před a po reformě v roce 1993

Úvod

Daně hrají v ekonomice bezesporu důležitou úlohu. Mají zajistit příjmy do veřejných rozpočtů. Vznik prvních daní souvisí se vznikem státu, který potřebuje zajistit určité fungování a finanční prostředky. Nejprve se jednalo o nepovinné pouze doplňkové příjmy rozpočtu, ale s postupem času se staly povinnými platbami. Hlavní definice¹ daně říká, že daň je povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného sektoru. Je to platba neúčelová a neekvivalentní.

V žádné vyspělé demokratické zemi není možné ukládat jakékoli daně či poplatky svévolně, bez zmocnění v nejvyšší zákonné normě. Toto zmocnění v České republice obsahuje Listina základních práv a svobod², která je součástí ústavního pořádku ČR.

Každý stát má svou daňovou soustavu, která se tvořila průběžně s historickým vývojem země. Svůj zájem o historii a politicko-ekonomickou scénu bych ráda zúročila v této práci, kde budu dávat do souvislostí jednotlivé změny daňových soustav. Bakalářská práce se bude zabývat charakteristikou vybraných daňových reforem na území České republiky. Pojmem daňová reforma³ můžeme zjednodušeně rozumět změny daňových zákonů a tyto změny by měly přispívat k růstu ekonomiky a k tomu, aby daně byly spravedlivější než před reformou. Podrobnější charakteristikou se budu zabývat v první kapitole.

Počátky berní soustavy jsou viditelné až v 18. století, kde soustavu tvořilo jen několik daní. Další daně budou postupně přibývat a daňová soustava se tak stane nevyhovující. Velká daňová reforma přijde se vznikem Československé republiky, kdy bude zavedena tehdejší moderní daňová soustava. Po druhé světové válce se nastolí socialistický režim a soustavu bude potřeba proměnit pro centrálně plánované hospodaření. Třetí reforma z roku 1993 bude ve znamení znovunavrácení tržního mechanismu a souvisí také s rozpadem Československa.⁴

Cílem práce bude tedy zachycení nejdůležitějších změn prováděných daňových reforem a zhodnocení výsledků jednotlivých daňových soustav. Práce se bude zaměřovat na to, aby vysvětlila a dala do souvislostí vývoj daňové soustavy na našem území. Pomocí indukce, historické a popisné metody se budu snažit zmapovat daňové

¹ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, MRKÝVKA, Petr, TOMAŽIČ, Ivan et al. Finanční a daňové právo. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. s. 287.

² zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

³ VANČUROVÁ, Alena. *Daňové reformy ČR*. [online] Komora daňových poradců České republiky. [online] [cit. 23.2.2016]. Dostupné na <<http://www.kdpcr.cz/Data/files/pdf/vancurova.pdf>>

⁴ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008.

soustavy do dnešní podoby. Přehled vývoje daňové soustavy pro jednotlivá historická období budu zpracovávat na základě rešerše právních předpisů týkajících se daňové problematiky, odborné literatury a internetových zdrojů.

Práce bude rozdělena na sedm kapitol. V první kapitole popíšu základní důležité termíny pro danou problematiku. Druhá kapitola se bude věnovat stručnému přehledu vývoje daní od jejich prvopočátků do začátku 20. století. Následující tři kapitoly věnuji postupnému vývoji daní a charakteristice reforem. V posledních dvou kapitolách zmíním nejvýznamnější změny soustavy od vzniku České republiky a celkové zhodnocení prováděných změn.

1 Teoretická základna pro danou problematiku

1.1 Daňová soustava

Souhrn všech daní, které se vybírají na území dané země, se nazývají daňovou soustavou. Jedná se o jednotlivé daně upravené v zákonech. Velikost státu a jeho členění ovlivňuje i uspořádání daňové soustavy. Širší pojem je potom daňový systém. Ten v sobě zahrnuje i právně, organizačně a technicky konstituovaný systém institucí.⁵

1.2 Daňové principy a zásady

Pro dobrou a fungující daňovou soustavu již Adam Smith definoval tzv. čtyři daňové kanóny, které vyjadřují zásady spravedlnosti, určitosti, pohodlnosti placení a úspornosti. Společně dále pak definuje i zdroje neefektivnosti výběru daní. Výsledkem těchto jeho úvah je návrh na daňovou soustavu, která by obsahovala několik různých daní - tzv. daňový pluralismus neboli soustavu daní. Mnohé Smithovy názory byly překonány, ale jeho kanóny platí dodnes a současní autoři se liší pouze v podrobnostech daných bodů. Výsledkem jsou následující daňové zásady současnosti: efektivnost, spravedlnost, omezení negativních vlivů (daňové stimuly), právní perfektnost, politická průhlednost a správné působení na makroekonomické agregáty.⁶

1.3 Daňová politika

Daňovou politiku lze charakterizovat jako správné využívání daňových nástrojů k ovlivňování ekonomických a sociálních procesů ve společnosti. Daně patří mezi nepřímé nástroje politiky.⁷

1.4 Daně, základní pojmy, třídění

Daň je jistá platební povinnost, kterou stanovuje stát zákonem k získání financí do státního rozpočtu a těmito prostředky dále financuje veřejné výdaje. Daň se často

⁵ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 10 s.

⁶ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2010. 275 s.

⁷ ŠIROKÝ, J., KRAJNÁK, M. *Základy daňové teorie. Cvičebnice*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwert, 2015. 13 s.

definuje jako povinná, zákonem předem stanovená částka, která se odčerpává na nenávratném principu, část nominálního důchodu ekonomickému subjektu.⁸

Mezi daně dále řadíme cla, jelikož jde o platbu povinnou a neúčelovou, která se platí za přechod zboží přes hranice. Charakter daní mají i některé druhy poplatků. U nich je v určité podobě poskytována protihodnota.⁹

Daně by měly napomáhat veřejným financím plnit tři základní funkce: alokační, redistribuční a stabilizační.¹⁰

Podle vztahu k poplatníkovi a plátcí můžeme daně členit na přímé a na nepřímé.¹¹ Toto dělení je v České republice nejčastější. Přímé daně jsou vyměřeny poplatníkovi bezprostředně na základě jeho důchodu či majetku a předpokládáme, že je nemůže převést na jiný subjekt. Dělíme je na důchodové (daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob) a majetkové (daň z nemovitostí, daň dědická, daň silniční). Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží či služeb. Moment zdanění nastává nákupem či spotřebou dané komodity. Tyto daně jsou vyměřeny ve stejné výši pro všechny osoby. Daň odvádí plátcé, ale platí ji poplatník. Můžeme je členit na univerzální daň (DPH), selektivní daň (spotřební daň) a ekologickou daň.

Dále se daně třídí dle různých hledisek - podle objektu, charakteru veličiny, adresnosti, dle subjektu daně, vztahu daně a daňového základu, okruhu jejich platnosti a stupně jejich progresu.¹²

1.5 Daňová reforma

Samotný pojem nemá přesně vymezenou definici. Reformu můžeme v jistém pohledu chápat jako jakoukoliv změnu ve struktuře daní. Má formulované cíle, od jejichž splnění se očekává pozitivní dopad na ekonomiku země. Za přirozený důvod reformy můžeme zmínit politický či ekonomický otřes, který ovlivní rovnováhu v daňové struktuře. Někteří autoři pod pojem daňová reforma řadí i zavedení nové daně nebo významné změny ve správě, to je ale pouze formální následek reformy.

⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2008. 61 s.

⁹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2010. 275 s.

¹⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2008. 249 s.

¹¹ Tamtéž.

¹² KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2010. 275 s.

1.6 Faktory ovlivňující daňovou soustavu

Na celou daňovou sféru působí různé faktory. Dělíme je do následujících skupin:

- 1) ekonomické faktory - řadíme sem strukturu ekonomiky a její vývoj, odvětvová struktura, hospodářský růst, míra inflace, geografická struktura a podobně;
- 2) faktory politické - daňová opatření (daň je uložena zákonem), častý terč během voleb;
- 3) kulturně historické faktory - každá země má své vžití systémy, způsoby zdanění a výběru daní;
- 4) faktory administrativně-institucionální - důležitou roli zde hrají nejen samotné zákony, ale též berní aparát, který rozhoduje o efektivitě;
- 5) faktor technického pokroku - modernizace, dokonalejší formy obchodu, lepší a účinnější nástroje k výběru daní;
- 6) globalizace - v soustavě se odrážejí mezinárodní podmínky, reformy probíhají v rámci harmonizace daňových soustav.¹³

1.7 Koordinace a harmonizace daňových soustav

Tradiční daňové soustavy vznikaly ve zcela jiném ekonomickém a politickém prostředí. Podmínky soustav byly založeny na oddělených státech, hraničních kontrolách, omezování pohybu zboží přes hranice, lidé pracovali ve své zemi a nerozvíjela se daňová konkurence. V současnosti se však zvyšuje míra propojení ekonomik a trhů, rostou daňové úniky a zahraniční daňové ráje, či existence nadnárodních korporací. Země na tyto podmínky mohou reagovat několika způsoby a nejčastějším je vzájemná dohoda států o koordinaci nebo harmonizaci daňových systémů. S těmito jevy se setkáváme nejvíce v souvislosti s Evropskou unií.¹⁴

Daňová koordinace je prvním stupněm ve sbližování soustav. Spočívá ve vytváření bilaterálních a multilaterálních modelů zdanění. Dochází k ní v zónách volného obchodu, společného trhu i na bázi mezinárodních organizací (OECD, MMF,

¹³ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2010. 275 s.

¹⁴ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. vyd. 1., Praha: ASPI, 2007. 271 s.

EU). Koordinace je založena na principu transparentnosti a vzájemné informovanosti o příjmech rezidentů v jiné zemi.¹⁵

Harmonizace daní znamená proces přibližování a přizpůsobování národních daňových soustav na základě plnění společných pravidel. Probíhá ve třech fázích, kde se nejprve určí, která daň se bude harmonizovat, poté proběhne harmonizace základů a následně sazby.¹⁶ Jedná se o sladění pravidel, nemusí být úplně stejné daně, základy či sazby. Důležitým aspektem je také harmonizace a koordinace daňové správy. Vše je nutné pro uskupení založených na fungování jednotného vnitřního trhu.

¹⁵ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. vyd. 1., Praha: ASPI, 2007. 271 s.

¹⁶ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. vyd. 1., Praha: ASPI, 2007. 271 s.

2 Daně od 10. století do roku 1918

První zmínky o daních se datují do období 10. století. Panovník v této době představoval jednu stranu daňově právních vztahů a všichni obyvatelé mu byli podřízeni. Za vlády Přemyslovců se nedá mluvit o daňové soustavě postavené na pevných základech. Vše se odvíjelo od expanzivní politiky. Za knížete Václava byly daně dobrovolnými naturálními platbami svobodných občanů. Teprve Boleslav I. zavedl povinnou daň tzv. daň míru.¹⁷

Ve 12. století existovaly již první majetkové (generální berně, lenní poplatek) i výnosové daně. Šlechta s církví ovšem daně neplatila. Cla a mýta v tu dobu byla odsunuta do pozadí.

Husitská revoluce v 15. století přispěla k emancipaci královských měst a sekularizaci majetku klášterů. Stále obecná daň byla základem, ale přidala se do ní daň z hlavy. Roku 1517 byla provedena na českém území daňová reforma (předpis stavovského sněmu). Novinkou se stala berně ze jmění (daň z výnosu kapitálu). Nástupem Habsburků přibyla řada jiných daní - berně domovní, berně z komínů, berně z obchodů a prodeje. Za Ferdinanda I. došlo k zásadnímu obnovení a zřízení nových královských regálů. Byl vybudován i nejvyšší berní úřad.¹⁸

Rozvrat hospodářství byl viditelný za třicetileté války. Kromě cel existovaly nepřímé daně za nápoje, ryby a dobytek (daň z masa). Tyto daně se celkově týkaly předmětů, u nichž lze snadno daň vybírat a kontrolovat. Důležitost soustavy nepřímých daní spočívala v tom, že se stala trvalým základem pro připojování dalších daní a jim podobných dávek. Důsledky války byly patrné i ve změně daňových soustav, kde pod vlivem západoevropských zkušeností rostl význam akcízů, které se vztahovaly i na sýr nebo máslo.¹⁹

V první polovině 18. století měly země spojené pod vládou Habsburků odlišné právo i vlastní soustavy daní. Teprve v období osvícenského absolutismu Marie Terezie a Josefa II. došlo k postupnému odstraňování těchto rozdílů. Za tereziánských reforem došlo k sestavování prvních seznamů katastrů (Rustikální katastr). Velkou

¹⁷ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 34 s.

¹⁸ STARÝ, Marek. *Dějiny daní a poplatků*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s.

¹⁹ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 35 s.

reformou za Josefa II. prošla pozemková daň, kdy se daňovou jednotkou stal pozemek (parcela) a šlechtě s církví bylo odebráno právo neplatit daň.²⁰

Zřízením ministerstva financí roku 1848 byla odstartována další reforma provedená patenty. Daň pozemková byla změněna v daň kvótní, činžovní sazba byla snížena. Osobní daň z příjmu postihovala jen fyzické osoby a byla rozdělena do čtyř tříd, které se od sebe lišily sazbou. V první třídě byla daň z hlavy za osoby starších 16 let, ve druhé třídě podléhali dani majitelé domů a pozemků. Třetí třída představovala výdělkovou daň o pevné sazbě z čistého výnosu obchodníků, živnostníků, průmyslníků a příslušníků svobodných povolání. Zaměstnanci s platem převyšujícím stanovenou hranici byli zařazeni do čtvrté třídy s progresivní sazbou ze služebních platů. Poprvé začal na území českých zemí platit princip všeobecné daňové povinnosti. V roce 1850 pak vznikly první berní úřady.²¹

Roku 1896 byla provedena poslední úprava daňové soustavy v monarchii pod vedením významného národohospodáře a ministra financí Eugena Böhm – Bawerka. Zákon č. 220/1896, o osobních daních přímých spojil přímé daně v ucelenou soustavu daní výnosových společně s daní důchodovou, nazývanou “osobní daní z příjmu”. Předmětem daně byl čistý důchod, jako úhrn všech příjmů, od kterého bylo možno odečíst přípustné srážky (výdaje). Dani z příjmu podléhal důchod až od určité hranice a sazba byla progresivní od 0.6 % do 5 %. Tento zákon byl nejvýznamnější daňový zákon až do roku 1927. Byl považován za přelom v právní úpravě daňové soustavy. Vyznačoval se svou přehledností, jasností a srozumitelností. Znamenal především spravedlivější rozvržení daňového břemene.^{22, 23}

Výnosově důležitou daní pořád zůstává všeobecná daň potravní, ze které byly některé výrobky vyjmuty a podrobeny samostatné dani. Největší výnos ze spotřebních daní přinášel tabákový monopol. Dalším důležitým zdrojem financí byla cla, která i nadále zůstávají významným politickým nástrojem.

²⁰ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 36 s.

²¹ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 37 s.

²² Tamtéž.

²³ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 220 s.

Tabulka č. 1: Daňová soustava od roku 1898

Přímé daně	Nepřímé daně	Ostatní dávky s daňovou povahou
Daně reálné (pozemková daň, domovní daň - daň činžovní, třídní daň)	Cla	Daň dědická, daňový ekvivalent
	Potravní daň na čáře	
Daň výdělková (všeobecná daň výdělková, výdělková daň veřejně účtujících podniků)	Cukerní daň	Daň darovací a poplatky za převod nemovitosti
	Lihová daň	
Daň z důchodů	Pivní daň	Rakouské daně zemské
Daň z důchodů neboli daň z příjmů	Potravní daň z masa a potravní daň z vína	
Daň z vyššího služebného	Petrolejová daň	
Daň z tantiém		

Zdroj: vlastní zpracování, STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha. Havlíček Brain Team, 2009. 220 s.

Během první světové války nedošlo k výraznějším změnám daňové soustavy. V roce 1916 se zavedla válečná daň. K některým akcízům byly v průběhu války zavedeny přírážky, které byly později zavedeny ke všem přímým daním.

3 Daňová soustava z roku 1927 (období od roku 1918 do roku 1945)

Se vznikem Československa nastala nová etapa ve vývoji daní. Velkým problémem byla i otázka správy financí, stát tudíž zřídil nejprve ústřední finanční úřad Ministerstvo financí (1918). Snaha se pak přesunula na sjednocení daňové soustavy v celé zemi (existoval zde právní dualismus). Byla potřebná nová kodifikace, jelikož zde existovala nepřehledná škála zákonů, dekretů a císařských nařízení. Nově vytvořená republika tak převzala všechny zákony Rakouska-Uherska. Daňovou soustavu tvořily dávky přímo vyměřované a dávky nepřímo vyměřované (akcízy).²⁴

Dávky přímo vyměřované:

- majetkové daně (pozemková a domovní daň)
- osobní přímé daně (všeobecná daň výdělková, výdělková daň podniků veřejně účtujících, daň z důchodu / rentová daň, daň z příjmu, daň z vyššího služného, tantiémová daň)

Nepřímým daním byly podrobeny cukr, líh, minerální oleje, pivo, víno a zapalovací. Z rozpočtových důvodů byla ale zavedena řada nových a dílčích opatření. Sazby válečných přírážek byly ponechány a jejich platnost se prodlužovala. Byla zavedena všeobecná daň nápojová, z masa, z droždí a na přípravky ke kypření těsta, daň z kyseliny octové, daň z uhlí, vodní síly, limonád, minerálních a sodových vod a daň z motorových vozidel.²⁵

Kromě daní existoval státní finanční monopol na tabák, sůl, umělá sladidla a výbušné látky. Celý systém dávek pak doplňovaly poplatky z civilně právních jednání, poplatky z obchodně právních jednání, správní a soudní poplatky.

3.1 Daňová reforma z roku 1927

*„Modernizovala daňový systém, podpořila konkurenční schopnost československých výrobků a podpořila gradující konjunkturu...Šlo vlastně o součást tažení o „zlevnění“ státu a umožnění větší volnosti podnikání.“*²⁶ S takovým popisem se setkáváme

²⁴ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008. 38 s.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky*, Díl 1., 2. vydání. Praha: Libri, 2005. 400 s.

v literatuře na danou reformu, avšak daňová soustava zůstává nadále složitá a roztržitá.

Daňová reforma, k jejímuž uzákonění došlo na konci roku 1926, byla jedním z nejvýznamnějších zákonodárných činů v Československém státu do roku 1945. O provedení reformy se zasloužil tehdejší ministr financí Karel Engliš, proto je tato reforma známá jako „Englišova daňová reforma“. Pojem Englišova reforma není zcela přesný, protože tato reforma se začala připravovat již dříve, kdy byl ministrem financí Boleslav Fux. Karel Engliš se podílel na dotváření této reformy do konečné podoby a na jejím prosazení v době, kdy byl již ministrem financí.²⁷ Englišova daňová reforma se týkala pouze daní přímých, proto byl zákon (zákon č. 76/1927 Sb., o přímých daních), kterým se tato reforma prováděla čtyřikrát novelizován. Modernizace daňové soustavy se týkala především v provedení přímých daní a jejich podrobností.²⁸

Vzhledem ke komplexnosti reformy se nebudu věnovat všem okruhům, ale vyberu si témata, která tehdejší politici považovali za nejdůležitější.

3.1.1 Zdanění zaměstnanců, daněproště minimum, progresse.

Daň z příjmů zavedená v monarchii se přejmenovala na osobní daň důchodovou. Předmětem zdanění byl příjem domácnosti, což byl součet příjmů všech jejích členů a snížení daňového zatížení mělo být dosaženo snížením progresivních sazeb a zvýšením daněproštěho minima²⁹ na 7 000 Kč (u rodin s více dětmi až na 11 000 Kč). Zda to splnilo svůj účel, je rozporuplné.³⁰ Musíme si ale uvědomit, že například průměrná mzda dělníka se pohybovala okolo 6 000 - 7 000 Kč ročně, tudíž stále většina manuálně pracujících obyvatel daň z příjmu neplatila. (Beru v úvahu, že většina manželek nepracovala a většina rodin měla dvě a více dětí.)

Nový zákon obsahoval i úlevy pro rodiny s dětmi - zaváděly se srážky pro mnohočlenné rodiny, které snižovaly daň podle počtu dětí nebo dalších nezaopatřených osob. Podobné ustanovení obsahoval i předchozí zákon, ale výhoda se uplatňovala pouze snížením sazby na nižší stupeň v progresivní tabulce.

²⁷ období od 9.12.1925 do 25.11.1928

²⁸ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 220 s.

²⁹ daněproštěm minimem je daňový základ, z kterého se daň ještě nevybírání

³⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky*, Díl 1., 2. vydání. Praha: Libri, 2005. 513 s.

3.1.2 Úlevy pro zemědělce

U daně pozemkové došlo k rozsáhlému vynětí z jejího předmětu a osvobození především tzv. neplodných ploch. Předmětem i nadále zůstal katastrální výtažek, který byl příčinou kritiky, jelikož se jednalo o výtěžek odhadovaný na základě určitých průměrných parametrů (více zatěžoval méně úrodné oblasti). Byla vytvořena jasná definice - 20-ti (17-ti) násobek katastrálního výtěžku, který se zdaňoval 2 % sazbou (dříve platila 22,7 % sazba z katastrálního výnosu). Mělo se zabránit odvádění daní, pokud byl zemědělec ve ztrátě.³¹

3.1.3 Přírážky svazků územních samospráv, fiskální autonomie

Přírážky k přímým daním, které uplatňovaly především obce, se v čase neustále zvyšovaly. U některých typů daní dosahovaly až 1000 %.

Tabulka č 2: Vývoj průměrných přírážek k přímým daním

Vývoj průměrných přírážek	celkem	Země	okresy	obce	Základ na osobu	Přírážka na osobu
1901	140,0%	78,0%	26,0%	36,0%	8,29 K	11,63 K
1912	180,0%	80,0%	38,0%	62,0%	9,92 K	17,84 K
1922	526,0%	150,0%	126,0%	250,0%	25,74 Kč	135,41 Kč

Zdroj: ZELENKA, V., *Vývoj hospodaření svazků územní samosprávy a počátky hospodaření národních výborů, Federální ministerstvo financí*, Praha, 1986, 37 s.

Pokud bylo cílem snížit přímé daňové břemeno, nemohlo se opomenout omezit právě tyto přírážky - zemské ve výši 160 %, 110 % okresní a 200 % obecní. Existovala i celá řada výjimek. Nový zákon rozšiřoval možnosti dozorčích orgánů, které měly právo kontrolovat použití výnosu mimořádných přírážek na zákonem vymezený účel.³²

Do příjmu samospráv plynuly i dotace (příděly), jelikož se předpokládalo, že některé samosprávy se mohou dostat do vážných finančních problémů. Zřizovaly se proto vyrovnávací fondy, spravované zemskými výbory, ze kterých se přerozdělovaly dotace pro obce a okresy. Příjmem fondů se stala část některých přímých daní a také část daně z obrátu a daně přepychové.³³

³¹ Zákon č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>>.

³² Tamtéž

³³ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky*, Díl 1., 2. vydání. Praha: Libri, 2005. 513 s.

3.1.4 Zdanění podniků a živnostníků

Jedním z cílů bylo zvýšení exportní výkonnosti domácích podniků a podnikatelů. Národní demokraté chtěli snížení sazby u výdělkové daně na 6 % místo 8 %. Živnostenská strana zdůrazňovala u živnostníků daněproště minimum (u osobní daně důchodové) a zároveň snížení daňového břemena omezením samosprávných přírůžek. Kladný aspekt reformy spočíval v tom, že předmětem zdanění bude ryzí výtěžek (zisk) nikoliv výnos (příjem). Tím se zabránilo zdanění živnostníků, když byli ve ztrátě.³⁴

³⁴ Zákon č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>>.

Tabulka č 3: Podoba daňové soustavy po provedení reformy roku 1927

Přímé daně	Nepřímé daně	Poplatky (např.)
Daň důchodová	Cl Potravní daň na čáře	Daň z obohacení a výnosů z kolků
Daň z vyššího služebného	Cukerná daň = daň z cukru (1926) Lihová daň = daň z lihu (1919)	
Všeobecná daň výdělková	Pivní daň	
Zvláštní daň výdělková	Petrolejová daň	Poplatky za úřední výkony
Pozemková daň	Potravní daň z masa a potravní daň z vína	
Domovní daň (činžovní daň, třídní daň)		
Daň rentová	Daň ze zapalovadel (vznik 1916)	
Daň z tantiém	Všeobecná daň nápojová (vznik 1920)	
Daň z obchodu s cennými papíry	Dopravní daň (daň z jízdních lístků, ze zavazadel, přepravní - vznik 1921)	
	Daň z uhlí (vznik 1923)	
	Daň z masa (vznik 1923)	
	Daň z převodu statků a pracovních výkonů (daň z obratu, vznik 1923)	
	Daň přepychová (vznik 1923)	
	Daň z motorových vozidel (vznik 1927)	

Zdroj: vlastní zpracování, daňové zákony, STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha: Havlíček Brain Team, 2009, 220 s.

Dnes se setkáme s kritiky první daňové reformy, kteří tvrdí, že reforma nebyla reformou. Osobně však tuto reformu vnímám jako opravdovou změnu, která přinesla mnoho pozitivních změn a byla důležitá pro republiku v době po první světové válce. Československo vynakládalo nemalé prostředky na armádu, válečné reparace a dluhy. Státní rozpočet si nevedl nijak dobře a podnikání bylo tehdy ještě v plenkách. Reformou se podařilo namotivovat investory a tím se vytvářely hodnoty, které se dařilo zdanit.

Malý důraz na daně nepřímé vnímám jako její nedostatek. Dá se říct, že tyto daně nedoznaly změny od Rakouska-Uherska až do padesátých let.

3.2 Daňová soustava do začátku 2. světové války

Daňová soustava se po zlomovém roce 1927 stala celkem stabilní a byla bez výrazných změn pouze doplňována.

Změny přímých daní se konaly v důsledku zatížení hospodářství ve 30. letech, a to navyšováním daňových sazeb a zaváděním různých přírážek k vybraným druhům daní. Ohrožování státu Německem a možnosti vzniku válečného střetu vedlo k zavedení branného příspěvku, mimořádné daně z dividend a některých cenných papírů pevně zúročitelných, příspěvku na obranu státu a mimořádně daně ze zisku.³⁵

Mimořádná daň postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných vznikla v roce 1936 zákonem č. 16/1936 Sb. z. a n. a postihovala výnosy z dividend a jiných podílů na zisku (s alespoň 5 % jmenovitou hodnotou) sazbou 10 %.³⁶

Branný příspěvek byl zaveden zákonem č. 266/1934 Sb. z. a n.. Byla to každoroční přírážka k důchodové dani ve výši 10 % a pokrývala všechny poplatníky daně důchodové, kteří nevykonali vojenskou službu po dobu minimálně 12 týdnů a byli ve věku 25 - 50 let. Osvobození se týkalo nemocných, hlavy rodiny, kde alespoň jeden člen vykonával vojenskou službu, matky s nezletilými dětmi do jisté výše příjmu a cizích státních příslušníků.³⁷

Příspěvek na obranu státu a mimořádná daň ze zisku se zavedly zákonem č. 247/1937 Sb. z. a n.. Tomuto příspěvku byly podřízeny všechny fyzické osoby podrobené důchodové dani a podniky, které platily všeobecnou daň výdělkovou nebo zvláštní daň výdělkovou. Sazba byla určena dle druhu příjmu, nesměla činit více než 80 % a u právnických osob byla stanovena přírážka 40 % k dani.³⁸

³⁵ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 1., Praha: C.H. Beck, 2008. 249 s.

³⁶ Zákon č. 16/1936 Sb., o mimořádné dani postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/005-1936.pdf>>.

³⁷ Zákon č. 266/1934 Sb., o branném příspěvku. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1934/096-1934.pdf>>.

³⁸ Zákon č. 247/1937 Sb., o příspěvku na obranu státu a mimořádné dani ze zisků. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

U nepřímých daní nastalo opětovné osamostatnění pивní daně (zákon č. 168/1930 Sb. z. a n.). Daň platil výrobce pro další prodej, výrobce pro vlastní spotřebu či dovozce. Pivo určené pro vývoz zůstávalo dál osvobozeno.³⁹

Osamostatnění se dočkala i daň z limonád, minerálních a sodových vod - zákon č. 248/1937 Sb. z. a n.. Ve všeobecné dani nápojové tedy zůstala zakotvena daň z vína hroznového (do i nad 14 % obj. alkoholu), moštu a šťáv z hroznů, vína z jiného ovoce než hroznů nad 14 % obj. alkoholu.^{40, 41}

Zákonem č. 77/1931 Sb. z. a n. a později zákonem č. 78/1935 Sb. z. a n. se novelizovala daň z minerálních olejů.⁴² Za minerální oleje byly považovány jak ropa, tak i oleje získané jakýmkoliv čištěním, nebo zpracováním ropy na benzín, petrolej, plynové a mazací oleje a také benzen. Jednalo se o oleje získané na území ČSR nebo dovezené. Daň platil provozovatel dolu nebo výroby a dovozce. Osvobození se týkalo některých minerálních olejů určených pro rozpouštění a vyluhování, k výrobě či přípravě olejových barev, fermeží, k tavení skla apod.⁴³

Další úpravy daní se týkaly daně ze zapalovadel a daně z motorových vozidel, kde v obou případech došlo k širšímu rozřídění sazby podle nových typů zapalovadel a podle druhu vozidel a jejich užití.^{44, 45}

Na úseku nepřímých daní se zaváděly nové daně. V roce 1932 byla zavedena daň z droždí zákonem č. 123/1932 Sb. z. a n. Další novou daní byla daň z elektrických zdrojů záření (z. č. 38/1933 Sb. z. a n.) a podléhaly ji elektrické žárovky mimo uhlovláknových, elektronové lampy mimo usměrňovacích, uhlíky osvětlovací a ostatní zdroje záření.⁴⁶

³⁹ Zákon č. 168/1930 Sb., o dani z piva. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/080-1930.pdf>>.

⁴⁰ Zákon č. 248/1937 Sb., o dani z limonád, minerálních a sodových vod. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

⁴¹ Zákon č. 249/1937 Sb., kterým se mění zákon ze dne 25. září 1919, č. 533 Sb. z. a n., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová, ve znění čl. II zákona ze dne 22. prosince 1920, č. 677 Sb. z. a n. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

⁴² Zákon č. 77/1931 Sb., o spotřební dani z minerálních olejů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/038-1931.pdf>>.

⁴³ Zákon č. 78/1935 Sb., jímž se mění některá ustanovení o spotřební dani z minerálních olejů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1935/027-1935.pdf>>.

⁴⁴ Zákon č. 1/1932 Sb., jímž se mění daň ze zapalovadel. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/001-1932.pdf>>.

⁴⁵ Zákon č. 77/1935 Sb., o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění. [online]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm2v6nznxfzygmojvfuya>>.

⁴⁶ Zákon č. 38/1933 Sb., z elektrických zdrojů záření. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1933/010-1933.pdf>>.

V roce 1936 vznikly hned dvě nové nepřímé daně spotřební - daň z přípravků ke kypření těsta (z. č. 40/1936 Sb.z. a n.) a daň z kyseliny octové (z. č. 41/1936 Sb z. a n.). Poslední nově zavedenou daní v tomto období byla daň z umělých jedlých tuků, upravující zákon č. 180/1936 Sb. z. a n. Daň byl povinen platit výrobce a dovozce. Osvobozeny byly jedlé tuky vyvezené do ciziny nebo k výrobě předmětů nezpůsobilých k lidskému používání.⁴⁷

Daňová soustava před začátkem 2. světové války měla následující podobu. V tabulce jsou pouze nově vzniklé daně v období od 1928 do 1938.

Tabulka č 4: Podoba daňové soustavy v roce 1938 (nově vzniklé daně)

Přímé	Nepřímé	Příspěvky
Mimořádná daň postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných (vznik 1926)	Pivní daň - osamostatnění 1930	Příspěvek na obranu státu (vznik 1937)
	Daň z limonád - osamostatnění 1930	Branný příspěvek (vznik 1934)
Mimořádná daň ze zisku (vznik 1937)	Daň z minerálních vod - osamostatnění 1930	
	Daň ze sodových vod - osamostatnění 1930	
	Daň z droždí (vznik 1932)	
	Daň z elektrických zdrojů záření (vznik 1933)	
	Daň z minerálních olejů (vznik 1935)	
	Daň z přípravků ke kypření těsta (vznik 1936)	
	Daň z kyseliny octové (vznik 1936)	
	Daň z umělých jedlých tuků (vznik 1936)	

Zdroj: vlastní zpracování dle příslušných daňových zákonů

⁴⁷ Zákon č. 180/1936 Sb., o dani z umělých jedlých tuků. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/048-1936.pdf>>.

3.3 Daňová soustava v období 2. světové války

Doba nesvobody se podepsala i na samostatný vývoj naší daňové soustavy. Obyvatelstvo Protektorátu Čechy a Morava bylo podřízeno platbám souvisejících s vedením války a ve shodě s potřebami Říše. V pohraničí byla tak zavedena říšskoněmecká daňová soustava. Výnosy z cel a nepřímých daní plynuly do říšské pokladny. Hlavně výnosy z přímých daní financovaly veřejné výdaje.⁴⁸ Z tohoto důvodu docházelo k zvyšování daňových sazeb a zavádění různých přírůžek. Toto období se bezesporu dotklo vývoje daňové soustavy Československa, proto je nutné některé významné změny uvést.

Na začátku 2. světové války byla vládním nařízením č. 287/1939 Sb. z. a n. zavedena daň z vystěhování. Plátcí daně byli občané Československé republiky, pokud se vystěhovali jinam než na území Německa. Dani byl podroben veškerý majetek movitý i nemovitý. Sazba činila 25 %. Osvobozeni byli ti, kteří již byli osvobozeni od daně důchodové, nebo osoby, jejichž majetek nedosahoval určitých částek.⁴⁹

Vládním nařízením č. 3314/1940 Sb. z. a n. byla nově upravena daň z obratu přizpůsobena říšským předpisům. Nejvýraznější změny se týkaly sazby - 2 % a snížená 1 % zůstaly zachovány, ale navíc byla zavedena sazba 0,5 % u dodávek předmětů ve velkém, pokud je podnikatel nabyt od jiného a nepracoval je ani nezpracoval, a pokud obchod činil více jak 75 % obratu podnikatele. Sazba byla zvýšena i u podnikatelů, jejichž celkový obrat za předcházející rok činil více jak 10 mil. korun.⁵⁰

Vládním nařízením č. 31/1942 Sb. z. a n. byla zavedena daň z požární ochrany. Daň sloužila k podpoře požární ochrany. Podléhal jí příjem pojistného požárních pojišťoven nebo jiných pojistitelů.⁵¹

K převzatým daním během 2. světové války patřila i směnečná daň zavedena vládním nařízením č. 385/1942 Sb. z. a n. Podléhalo jí vydání směnek vystavených v Protektorátu, vystavení jiných směnek prvním v Protektorátu sídlícím majitelem, vydání neúplné směnky atd. Daňová sazba činila 1 promile.⁵²

⁴⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 42 s.

⁴⁹ Nařízení č. 287/1939 Sb., o dani z vystěhování. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1939/103-1939.pdf>>.

⁵⁰ Nařízení č. 3314/1940 Sb., o dani z obratu. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1940/102-1940.pdf>>.

⁵¹ Nařízení č. 31/1942 Sb., o dani z požární ochrany. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/013-1942.pdf>>.

⁵² Nařízení č. 385/1942 Sb., o směnečné dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/186-1942.pdf>>.

Rozsáhlou změnou bylo i zavedení daně z majetku vládním nařízením č. 410/1942 Sb. z. a n. Spadaly pod ni fyzické osoby s bydlištěm v Protektorátu, akciové a komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, těžířstva a právovárečná měšťanstva, vzájemné pojišťovny, veřejné úvěrní ústavy, spolky, nadace, církve a neodevzdané pozůstalosti atd. Daněprostá částka činila 100 tis. korun. Židů se žádné daněprosté zvýhodnění netýkalo.⁵³ Nařízení uvádělo i způsoby oceňování různých forem majetku.

Důchodová srážková daň byla od roku 1943 nahrazena podle daňové německé soustavy daní ze mzdy - vládní nařízením č. 105/1943 Sb. z. a n.⁵⁴

Vládním nařízením č. 233/1943 Sb. z. a n. se zrušila účinnost daně rentové a vyššího služebného a byla zavedena upravená daň důchodová.⁵⁵

Téhož roku byla zavedena daň korporační a výdělková daň korporací. V podstatě byly korporační dani podrobeny právnické osoby a výdělkové dani korporací živnostenská podnikání.⁵⁶

⁵³ Nařízení č. 410/1942 Sb., o dani z majetku. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/198-1942.pdf>>.

⁵⁴ Nařízení č. 105/1943 Sb., o srážce důchodové (daně ze mzdy). [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1943/051-1943.pdf>>.

⁵⁵ Nařízení č. 233/1943 Sb., o dani důchodové. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1943/106-1943.pdf>>.

⁵⁶ Nařízení č. 4/1944 Sb., o dani korporační a o výdělkové dani korporací. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1944/004-1944.pdf>>.

4 Daňová soustava z roku 1953 (období od roku 1945 do roku 1953)

Po osvobození v květnu 1945 převzalo Československo v podstatě starou daňovou soustavu předmnichovské kapitalistické republiky. Hlavním úkolem bylo očištění právního řádu z doby okupace a postupné budování nového právního řádu.⁵⁷

Mezi nejdůležitější opatření v roce 1945 patřilo znárodnění soukromých podniků a tím vytvoření silného státního socialistického sektoru. Toto opatření mělo vliv na státní příjmy, jelikož případný zisk takto znárodněných podniků připadl státu, jako jejich vlastníku.⁵⁸

Byly tak odstraněny okupační předpisy a provedeny některé nejnutnější úpravy, hlavně pokud šlo o úpravu daňových sazeb. Znovu přijatá daňová soustava se tedy od roku 1946 opět skládala z daní přímých, které se dělily na daň důchodovou a daně výnosové, vycházející ze zákona č. 76/1927 Sb. z. a n., a daní nepřímých, jejichž právní úprava byla ukotvena v několika předpisech. Některé změny, které se v tomto období udály, popisují v následujícím textu.

4.1 Vývoj daňové soustavy v období 1945 - 1952

Daň důchodová prošla novelou zákonem č. 161/1946 Sb. z. a n. Především byl osvobozen plat prezidenta republiky. Hlavní změnou bylo stanovení šestnácti pásem se sazbami 2 - 70 %. Nadále platil princip progresivity.⁵⁹

Všeobecná výdělková daň se relativně zachovala ve své původní podobě zákona č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních ve znění pozdějších předpisů. Od roku 1948 pak v zákoně přibyla sleva na dani ve výši 100 %, 75 %, 50 % a 25 % dle výše výtěžku.⁶⁰

⁵⁷ PICMAUS, František a kol. *Daně, odvody a poplatky v ČSSR*. 2. doplněné a akt. vyd., Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1985. 205 s.

⁵⁸ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika české republiky. Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 87 s.

⁵⁹ Zákon č. 161/1945 Sb., jímž se mění některá ustanovení o dani důchodové. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1945/066-1945.pdf>>.

⁶⁰ Zákon č. 48/1948 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona o přímých daních. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

U zvláštní daně výdělkové byla nejvýznamnější změna provedena ve zvýšení daňové sazby, a to na 60 %. Důvodem mělo být zdanění zbylých kapitalistických podniků.⁶¹

Znovu zavedenou daní se stala daň z obratu zákonem č. 31/1946 Sb. Zákon byl vypracován dle zákona č. 265/1935 Sb., platného až do roku 1938, pouze s některými změnami. Sazba daně byla pravidelná ve výši 3 % a snížená sazba ve výši 1 %. Zvýšenou sazbu platili jen podnikatelé fiskálního typu. Nadále byly od daně osvobozeny vývozní dávky. Dani podléhal i dovoz, ale existovala celá řada předmětů osvobozených od daně.⁶²

Novou úpravu práva v oboru nepřímých daní a státních monopolů vyjadřoval zákon č. 30/1946 Sb. z. a n., kterým byly obnoveny následující spotřební daně se změnami, týkajících se převážně sazeb - daň z cukru, daň z droždí, daň z kyseliny octové, daň z minerálních olejů, daň z piva, daň (dávka) ze šumivého vína, daň z umělých jedlých tuků, daň z uhlí (přestala se vybírat od roku 1947 dle zákona č. 162/1946 Sb. z. a n.), daň ze zapalovadel, daň z elektrických zdrojů zařízení, daň z masa, daň z vína, moštu a ovocných šťáv. K finančním monopolům přibyl monopol lihový, který nahrazoval daň z lihu. Zmiňovaným zákonem vznikla i jediná nová daň a to daň z cigaretového papíru.^{63,64}

Významné poválečné opatření bylo vydání zákona č. 134/1946 Sb. o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, které mělo zajistit zdroje pro odstranění škod způsobených válkou. Této dávce z majetkového přírůstku podléhal majetek fyzických i právnických osob v období od 1. ledna 1939 do 15. listopadu 1945. Druhy majetku se členily na majetek zemědělský a lesní, pozemkový a domovní, výdělečný a jiný. Zákon uváděl u jednotlivých druhů majetku i způsob jejich ocenění. Osvobození se týkalo majetku státu, národní banky, hlav cizích států, k bohoslužebným účelům atd. Sazba byla silně progresivní od 5 % - 100 %. Dávce z majetku podléhali fyzické i právnické osoby s majetkem definovaným stejně jako u dávky z přírůstku majetku.⁶⁵

⁶¹ Dekret č. 97/1945 Sb., kterým se mění a doplňují ustanovení o zvláštní dani výdělkové. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1945/046-1945.pdf>>.

⁶² Zákon č. 31/1946 Sb., o dani z obratu. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/014-1946.pdf>>.

⁶³ Zákon č. 30/1946 Sb., o nové úpravě československého práva v oboru nepřímých daní a finančních státních monopolů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/013-1946.pdf>>.

⁶⁴ Zákon č. 162/1946 Sb., kterým se mění zákon ze dne 19. února 1946, č. 30 Sb., o nové úpravě československého práva v oboru nepřímých daní a státních finančních monopolů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/068-1946.pdf>>.

⁶⁵ Nařízení č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/056-1946.pdf>>.

Jednou z dalších zvláštností a specifíkem tehdejší doby je nutno zmínit tzv. cenové vyrovnávací částky zavedené zákonem č. 51/1947 Sb., o cenových vyrovnávacích částkách, kterými mělo být zabezpečeno snížení cen některého zboží lidové potřeby a ustálení cen důležitých statků. Pomocí nich se odčerpávala určitá část podnikových zisků ve prospěch všeobecného cenového vyrovnávacího fondu, ze kterého byly hrazeny cenové rozdíly vzniklé snížením cen zboží.⁶⁶ Avšak toto umělé stanovování cen statků rušilo tvorbu ceny statků prostřednictvím nabídky a poptávky a z dlouhodobého hlediska deformovalo ekonomiku.

Zvláštní úlohu měly tzv. “milionářské dávky” upravené zákonem č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné jednorázové dávce z nadměrných přírůstků na majetku. Dávky měly sloužit ke zmírnění škod způsobených mimořádným suchem v roce 1947, a to zdaněním bohatých poplatníků. Za majetkový přírůstek se nepovažovaly dary do 20 000 Kčs, dědictví, věna, darování mezi rodiči a dětmi apod.⁶⁷

Důležitou změnou bylo zavedení daně z předmětů zbytečné potřeby, tzv. přepychové daně, zákonem č. 200/1947 Sb., která se vybírala z určitých spotřebních předmětů.⁶⁸ Přepychová daň postihovala občany, kteří nakupovali přepychové předměty, a tím odčerpávali jejich kupní sílu. Daň byla zaměřena proti bohatším vrstvám obyvatelstva.

Vláda se pokusila složitou situaci vyřešit pomocí Budovatelského programu, který byl prvním programem Gottwaldovy vlády schválený Národním shromážděním 11. 7. 1946. Stanovoval hlavní úkol, vypracování a schválení nové ústavy, obsahoval politické, společenské a hospodářské změny.

Budovatelský program předpokládal redukci do té doby komplikované daňové soustavy na tři druhy daní: daň z pracovních důchodů (daň ze mzdy a dalších poplatků, daň živnostenská, daň ze svobodných povolání), podnikovou daň a daň z bezpracných příjmů. Do dvou let, tedy do konce roku 1948, se podařilo prosadit pouze zákon č. 109/1947 Sb. o dani ze mzdy ze dne 26. června 1947.⁶⁹

Dani ze mzdy podléhaly fyzické osoby veškerou svou mzdou, plynoucí z tuzemska, bez ohledu na to, zda měly pobyt v tuzemsku či nikoliv. Od daně byl osvobozen třeba

⁶⁶ Zákon č. 51/1947 Sb., kterým se zabezpečuje snížení cen některého zboží lidové potřeby a ustálení cen jiných důležitých statků. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/026-1947.pdf>>.

⁶⁷ Vyhláška č. 218/1948 Sb., o úplném znění zákona o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/079-1948.pdf>>.

⁶⁸ Zákon č. 200/1947 Sb, o dani z předmětů zbytečné potřeby (přepychová daň). [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/095-1947.pdf>>.

⁶⁹ STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd., Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 220 s.

plat prezidenta nebo odměny poskytované zaměstnancům za zlepšovací návrhy, jubilejní dary, přídavky na zranění apod. Plátcem daně byl každý, kdo vyplácel mzdu, jež byla podrobená této dani, a plátce ji musel odvést do státní pokladny v tom období, ve kterém náležela zaměstnanci mzda. Základem daně byla hrubá mzda bez jakýchkoli srážek. Sazba se lišila podle toho, zda zaměstnanec pobíral výplatu v týdenních nebo měsíčních mzdových obdobích (bylo stanoveno 134 stupňů/intervalů). Dále mohl zaměstnanec uplatnit slevu na příslušníky domácnosti. Ti byli rozděleni do čtyř skupin dle příbuznosti a výše slevy byla stanovena ve směrnici ministrem financí.⁷⁰

Dani zemědělské, zavedené zákonem č. 49/1948 Sb., podléhaly fyzické osoby, které provozovaly na vlastní účet zemědělské hospodářství do výměry pozemků o rozloze padesáti hektarů s katastrálním výtěžkem.⁷¹ Zemědělským hospodářstvím se pro tento účel rozuměl souhrn všech majetkových předmětů a práv, které tvořily hospodářský celek. K provozu zemědělského hospodářství patřila také vlastní vedlejší výroba, prodej vlastních výrobků a příležitostné vedlejší zaměstnání.

Daň živnostenská byla upravena zákonem č. 50/1948 Sb. Dani podléhaly fyzické osoby, které svým jménem a na vlastní účet provozovaly malou živnost. Pokud poplatník provozoval více živností, považovaly se za jeden celek. Živností byl míněn souhrn majetku a kapitálu, který tvořil hospodářský celek a sloužil trvale k provozování činnosti na podkladě živnostenského oprávnění. Druhy živností byly přílohou tohoto zákona.⁷²

Daň z úroků z úsporných vkladů zavedl zákon č. 294/1948 Sb. Předmětem této daně byly úroky z úsporných vkladů na vkladních knížkách nebo vkladových listech.⁷³

Daň z literární a umělecké činnosti byla zavedena zákonem č. 59/1950 Sb. Daňovou povinnost měli literáti, umělci, vědečtí pracovníci, pokud jejich příjmy nepodléhaly dani ze mzdy, a kteří vykonávali literární, hudební, dramatickou či výtvarnou činnost. Základem daně byly veškeré autorské honoráře za literární nebo umělecké dílo. Daň se vybírala formou srážky z honorářů, jež byly rozděleny do čtyř pásem.⁷⁴

⁷⁰ Zákon č. 109/1947 Sb., o dani ze mzdy. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/051-1947.pdf>>.

⁷¹ Zákon č. 49/1948 Sb., o zemědělské dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

⁷² Zákon č. 50/1948 Sb., o živnostenské dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

⁷³ Zákon č. 294/1948 Sb., o zvláštní dani z úroků z úsporných vkladů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/105-1948.pdf>>.

⁷⁴ Zákon č. 59/1950 Sb., o dani z literární a umělecké činnosti. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1950/028-1950.pdf>>.

Daň ze samostatné činnosti upravoval zákon č. 60/1950 Sb. Dani byly podrobeny osoby provozující svobodné podnikání (advokáti, architekti, lékaři, notáři, geometři), osoby provozující soukromé vyučování všeho druhu nebo osoby, které mají příjem z jednorázové činnosti apod. Daň byla rozdělena podle výše daňového základu do 11 pásem. Sazba byla dost progresivní, minimální činila 8 % a maximální 95 % daňového základu.⁷⁵

Nepřímé daně prodělaly velkou změnu zrušením dosavadní soustavy a od prvního ledna 1949 byla zavedena pouze jedna daň všeobecná zákonem č. 283/1948 Sb., který platil pouze rok a po roce byl novelizován zákonem č. 263/1949 Sb., o všeobecné dani nákupní. Tato nová nákupní daň zahrnovala i nahrazovala všechny doposud platné nepřímé daně a vycházela z potřeb tehdejšího hospodářství.⁷⁶

Dani podléhalo všechno zboží a výkony uvedené v sazebníku. Byl zaveden, tzv. daňově vázaný oběh, polotovary a suroviny putovaly ve výrobním procesu až do finálního výrobku a při jejich odběru neobsahovaly daň. Oběh byl ukončen předáním zboží do obchodu a při předání zanikl daňově vázaný oběh a od tohoto okamžiku začal daňově volný oběh (zboží již obíhalo s daní). Předměty daně byly rozděleny do 18 skupin, u každého předmětu byla uvedena sazba, sleva na dani, snížená sazba a poplatník daně. Zboží dovezené z ciziny podléhalo stejnému daňovému režimu jako zboží tuzemské. Vývoz všeobecné nákupní dani nepodléhal. Tato daň platila do roku 1952, kdy byla nahrazena daní z obratu.

Vedle zákonů výše uvedených daní stále platil zákon o přímých daních z roku 1927.

Pro následující období je potřeba dále zmínit významný druh příjmu státního rozpočtu, i když není přímo definovaný jako daň. Jedná se o odvody ze zisku a jiné odvody státních podniků. Mezi nejdůležitější politicko ekonomická opatření v roce 1945, jak již bylo zmíněno, patřilo znárodnění soukromých podniků a tím vytvoření silného státního socialistického sektoru v národním hospodářství. Odvody ze zisku a jiné odvody státních podniků (národních podniků, komunálních podniků a podniků místního průmyslu) se staly důležitou součástí příjmů státního rozpočtu. Odvody nebyly upravovány zákony, ale pouze užšími právními normami a byly diferencovány podle podniků. Finanční prostředky sloužily k financování investiční výstavby dle pětiletého plánu. Až do roku 1951 odváděly podniky celý dosažený čistý zisk do fondu

⁷⁵ Zákon č. 60/1950 Sb., o dani ze samostatné činnosti. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1950/028-1950.pdf>>.

⁷⁶ Zákon č. 263/1949 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o všeobecné dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1949/085-1949.pdf>>.

znárodněného hospodářství. Tento fond byl v roce 1952 zrušen a nahrazen státním rozpočtem, který se stal hlavním nástrojem přerozdělování finančních prostředků v národním hospodářství.⁷⁷

V daném období se již nesetkáme s daní dědickou, darovací, ani z převodu nemovitosti a to ani ve formě dávek či jiného ekvivalentu. Tyto daně byly totiž upraveny v zákoně č. 118/1951 Sb. o notářských poplatcích.⁷⁸ Poplatky se vyměřovaly z ceny předmětu úkonu a sazba byla stanovena v sazebníku notářských poplatků uvedeným v příloze zákona.

4.2 Daňová reforma z roku 1953

Ekonomika se nacházela na počátku budování socialismu, avšak v jeho budování lze vidět některé rozpory. Daňová soustava se stávala složitější, těžkopádnou a bránila v rozvoji socialismu. Například velká progresa u daně ze mzdy byla brzdou produktivity práce. Dále dosavadní daň živnostenská a zemědělská byly překonány prudkým vývojem směrem ke kolektivizaci. V praxi se projevovaly i některé nedostatky všeobecné daně nákupní. Největší problémy se projevovaly u starých daní, které se dosud vybíraly podle zákona o přímých daních z roku 1927.

Uvedené důvody, ale i další, vedly k radikální daňové přestavbě. Bylo přijato celkem devět nových daní. Daňová reforma neboli tzv. Kabešova daňová reforma⁷⁹ se opírala o daňovou soustavu Sovětského svazu. Soustava se skládala ze dvou základních skupin. První skupinu tvořily daně socialistického hospodaření, z nichž se odčerpávala část vytvořená socialistickými podniky, a druhou skupinu tvořily daně obyvatelstva.⁸⁰

Mezi cíle reformy patřilo přizpůsobení daňové soustavy plánovanému hospodářství, zároveň měly být potlačeny zbytky soukromých podnikatelů. Nové zákony měly být pobídkou pro získání zemědělců ke členství v jednotných zemědělských družstvech. V neposlední řadě měla daňová soustava promítnout ideologické prvky.⁸¹

K 1. lednu 1953 byly tedy zrušeny všechny dosavadní daně, kromě daně z literární a umělecké činnosti, a byla zavedena nová daňová soustava. Klasifikace daní byla

⁷⁷ PICMAUS, František a kol. *Daně, odvody a poplatky v ČSSR*. 2. doplněné a akt. vyd., Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1985. 205 s.

⁷⁸ Nařízení č. 118/1951 Sb. o notářských poplatcích. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/053-1951.pdf>>.

⁷⁹ Jaroslav Kabeš byl v té době ministrem financí

⁸⁰ BAKEŠ, Milan. *Daňové a poplatkové předpisy*. Praha: Panorama, 1984. s. 27-28.

⁸¹ BONĚK, Václav. *K historii daňových reform v českých zemích*. *Daně a finance*. 2007, roč. 15, č. 11, s. 3-6.

provedena podle poplatníků daně neboli subjektu daně. Neužívalo se již rozdělování na daně přímé a nepřímé.

Tabulka č. 5: Daňová soustava Československa po roce 1953

Daně placené občany	Daně placené organizacemi
Daň ze mzdy	Daň z obratu
Daň z příjmu obyvatelstva	Daň z výkonu
Daň živnostenská	Důchodová daň družstev a jiných organizací
Daň domovní	Zemědělská daň
Daň z literární a umělecké činnosti	
Daň z představení	

Zdroj: vlastní vypracování na základně příslušných daňových zákonů

Tato reforma nebyla tak propracovaná jako Englišova. Myslím si, že reforma není dost kvalitní a byla provedena s cílem ovlivnit politické smýšlení na úkor funkčnosti. Důkazem je fakt, že většina zavedených daní byla poměrně v krátké době rušena či měněna, jak popisují níže. Mnozí autoři si netroufají hodnotit celkový dopad reformy z dnešního hlediska. Odmyslím - li si politické hledisko, musím konstatovat, že soustava byla nepřehledná a z mého pohledu pro jistou část obyvatelstva nespravedlivá.

4.2.1 Daně placené organizacemi

Daň z obratu byla zavedena zákonem č. 73/1952 Sb. místo bývalé všeobecné daně nákupní. Dani podléhal obrat z prodeje zboží vlastní výroby nebo vlastního nákupu a také z dovozu. Byla postavena na zcela odlišných principech než předchozí nákupní daň. Obrat ze zboží se zdaňoval pouze jednou, a to v oblasti výroby.⁸²

Daň z výkonu byla zavedena zákonem č. 74/1952.Sb. a postihovala práce a služby. Tato daň byla založena na stejných principech jako daň z obratu. Dani podléhala například přeprava osob motorovými vozidly, hasičské služby, ubytovací služby a další. Sazba byla stanovena vládou od 1 % do 20 % z ceny.⁸³

Důchodová daň družstevní a jiných organizací byla zavedena zákonem č. 75/1952 Sb. Předmětem daně byl vytvořený zisk ze všech příjmů nebo jen

⁸² Zákon č. 73/1952 Sb., o dani z obratu. [online]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzguzf6nztfuzq>>.

⁸³ Zákon č. 74/1952 Sb., o dani z výkonů. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

z hospodářské činnosti organizace. Subjektem byly především družstva a jejich organizace, podniky dobrovolných a jiných organizací, akciové společnosti a ostatní sdružení osob. Roku 1969 došlo k rozšíření okruhu poplatníků.⁸⁴

Nová zemědělská daň byla zavedena zákonem č. 77/1952 Sb. na podporu a rozvoj jednotných zemědělských družstev. Dani podléhaly všechny příjmy ze zemědělského hospodářství s výjimkou příjmů ze zemědělských hospodářství státního socialistického sektoru. Základem daně byly hrubé příjmy z rostlinné, živočišné i přidružené výroby, ale i další příjmy za práce a služby. Postupný přechod k zemědělské velkovýrobě si vynutil novelizaci předpisu a od 1. ledna 1960 byl vydán nový zákon č. 50/1959 Sb. o zemědělské dani.⁸⁵

4.2.2 Daně placené obyvatelstvem

Právní úprava daně ze mzdy vycházela ze zákona č. 76/1959 Sb., který platil s menšími změnami až do roku 1992. Zdaňoval se příjem plynoucí z pracovního nebo podobného poměru. Daň neplatili členové zemědělských družstev z příjmů, které dostávali od družstva, diplomatičtí zástupci cizích států atd. Tato daň byla silně progresivní od 5 % do 20 %. Při mzdě 2 000 Kčs byla daň 10 % a s každou tisícikorunou se daň zvedala o 1 %, končila u mzdy 12 000 Kčs, kde byla 20 %, a dále se nezvyšovala. Základ daně tvořila hrubá mzda a odváděl ji zaměstnavatel, který srážel poplatníkovi daň podle tabulek vytvořených ministerstvem financí.⁸⁶

Daň z příjmů obyvatelstva upravoval zákon č. 78/1952 Sb. a podléhaly jí ostatní příjmy fyzických osob. Sazba byla ostře progresivní od 5 % do 80 %. Dá se říci, že tak potlačovala soukromé podnikání a bezpracné příjmy. V pozdějších letech z důvodu snižování počtu poplatníků se daň novelizovala v roce 1962 do podoby, ve které vytrvala až do reformy v roce 1993.⁸⁷

Živnostenskou daň platily fyzické osoby, které provozovaly jakoukoliv živnost (řemeslo, hostinství, obchod, provoznictví aj.), podle zákona č. 79/1952 Sb. Daň se platila pevnými částkami podle druhu živnosti a podle počtu zaměstnaných osob.⁸⁸

⁸⁴ Zákon č. 75/1952 Sb., o důchodové dani družstev a jiných organizací. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

⁸⁵ Zákon č. 77/1952 Sb., o zemědělské dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

⁸⁶ č. 76/1951 Sb., o dani ze mzdy. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

⁸⁷ Zákon č. 78/1952 Sb., o dani ze mzdy. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

⁸⁸ Zákon č. 79/1952 Sb., o dani živnostenské. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Poplatníci zároveň platili ještě daň z příjmů obyvatelstva. Začátkem šedesátých let však začala daň ztrácet význam a v roce 1961 byla zrušena.

Domovní daň zakotvena v zákoně č. 80/1952 Sb. nahrazovala dosavadní domovní daň a dávky národních výborů z domovního majetku. Dani podléhaly všechny obytné i provozní budovy, a to bez rozdílu na formu vlastnictví osobní, soukromé, družstevní nebo státní. Daňová sazba se rozdělila do tří skupin. Právní úprava dosud nerozlišovala mezi osobním a soukromým vlastnictvím. Po přijetí Ústavy z roku 1960 bylo nutné přijmout novou právní úpravu domovní daně, která by vlastnictví rozlišovala a také poskytnout zvýšenou právní ochranu osobnímu vlastnictví. Byl tak přijat zákon č. 143/1961 Sb., který platil s menšími změnami až do roku 1992.⁸⁹

Daň z představení upravena zákonem č. 81/1952 Sb., zdaňovala příjem podniků a jiných pořadatelů, plynoucí jim z představení a nahradila dřívější dávku ze zábav. Dani podléhal celkový příjem ze vstupného i jiných úplat. Sazby se pohybovaly od 5 % do 40 % podle druhu představení. Tato daň byla zrušena k 1. lednu 1960.⁹⁰

⁸⁹ Zákon č. 80/1952 Sb., o domovní dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

⁹⁰ Zákon č. 81/1952 Sb., o dani z představení. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>

5 Daňová soustava z roku 1993 (období od roku 1953 do roku 1993)

5.1 Vývoj daňové soustavy v období 1954 - 1970

Od roku 1952 podniky odváděly část zisku do státního rozpočtu. Tato centralizovaná soustava měla výhodu zainteresovanosti hlavních správ na výsledcích hospodaření všech podřízených podniků, avšak umožňovala také zakrývat špatné hospodaření některých podniků. Toto platilo do roku 1954 a kvůli převaze nevýhod byla soustava zrušena a nahrazena decentralizovanou, kdy podniky odváděly plánovanou část zisku a jiné odvody přímo do státního rozpočtu. Od roku 1957 pak byla opět zavedena soustava centralizovaná. Přímo do státního rozpočtu odváděly část zisku jen některé podniky.⁹¹

Významná změna v odvodech nastala od 1. ledna 1967, kdy vstoupilo v platnost vládní nařízení o plánovitém řízení národního hospodaření. Soustava odvodů ze zisku byla nahrazena soustavou odvodů z hrubého důchodu.⁹² Reforma postihla též daň zemědělskou a důchodovou daň družstev a jiných organizací. Nová soustava odvodů se skládala z několika samostatných plateb - odvod z hrubého důchodu, odvod ze základních prostředků, odvod ze zásob, odvod z odpisů základních prostředků a stabilizační odvod.

Soustava se v praxi neosvědčila a měla spoustu nedostatků. K nápravě mělo přispět zavedení dvou nových odvodů od roku 1969 - odvod ze zisku a odvod z přírůstků mezd. Jelikož i tato soustava nebyla dostačující a nedokázala zabezpečit dostatečné množství finančních prostředků, byla soustava k 1. lednu 1970 zrušena a nahrazena novou soustavou zdanění podniků se základem zdanění zisku (zákon č. 133/1969 Sb. a zákon č. 173/1969 Sb.).⁹³

I nadále platil zákon o dani z obratu a podrobnější úpravu obsahovala vyhláška č. 95/1967 Sb.

⁹¹ Vyhláška č. 248/1954 Sb., o odvodech ze zisku a jiných odvodech národních podniků a jiných hospodářských organizací státního socialistického sektoru. [online]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=27927&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>.

⁹² Zákon č. 100/1966 Sb., o plánovitém řízení národního hospodářství. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/044-1966.pdf>>.

⁹³ Zákon č. 131/1968 Sb., o odvodech ze zisku a z přírůstků mezd. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1968/036-1968.pdf>>.

Důchodová daň družstev a jiných organizací platila nadále a zákon č. 59/1956 Sb. ho pozměnil a doplnil. Nový zákon upravil zejména sazby daně, které byly rozděleny do pěti skupin. V návaznosti na soustavu odvodů se zákonem č. 113/1966 Sb. byla reformována také tato daň a opět se měnily daňové sazby.⁹⁴

Zemědělská daň se zákonem č. 112/1966 Sb. rozdělila na daň pozemků a daň důchodů. Dani z pozemků podléhaly všechny pozemky vedené v evidenci nemovitostí a základem daně byla výměra. Daň z důchodů platila pro státní statky, statky řízené oborovým ředitelstvím šlechtitelských a semenářských podniků, jednotná zemědělská družstva a soukromé zemědělce⁹⁵

Domovní daň byla stále odváděna bez ohledu na rodinné a osobní poměry poplatníků. Nový zákon č. 143/1961 Sb. o domovní dani již rozlišoval mezi osobním a soukromým vlastnictvím, což se projevovalo především ve výši daňových sazeb. Za účelem podpory stavebního ruchu a udržování domovního fondu se poskytovaly daňové slevy a osvobození.⁹⁶

Kromě výše uvedených daní se zavedly i některé daně nové, jejichž působení ovšem netrvalo dlouho. Šlo o daň z motorových vozidel (zrušena roku 1974) a zvláštní daň z důchodu (zrušena roku 1976).

U daně z příjmu obyvatelstva lze říci, že plnila doplňkovou funkci - měla zdaňovat zbývající druhy příjmu poplatníků. Jak už ale bylo zmíněno, vlivem postupného začleňování většiny soukromníků do socialistického sektoru, došlo k novele upravenou zákonem č. 145/1961 Sb.⁹⁷

Stejným zákonem byla zrušena daň živnostenská a místo ní byla k dani z příjmu obyvatelstva vybírána přírážka k dani. Platil ji poplatník, provozoval-li jakoukoliv výdělečnou činnost s úmyslem dosáhnout zisku.

Novelizována byla i daň z literární a umělecké činnosti. Došlo především k zjednodušení zdaňovací techniky.⁹⁸

⁹⁴ Zákon č. 113/1966 Sb., o důchodové dani družstevních a jiných organizací. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/047-1966.pdf>>.

⁹⁵ Zákon č. 112/1966 Sb., o zemědělské dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/047-1966.pdf>>.

⁹⁶ Zákon č. 143/1961 Sb., o domovní dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1961/068-1961.pdf>>.

⁹⁷ Zákon č. 145/1961 Sb., o dani z příjmů obyvatelstva. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1961/068-1961.pdf>>.

⁹⁸ Zákon č. 160/1968 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1965 Sb. o dani z příjmů z literární a umělecké činnosti. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1968/046-1968.pdf>>.

5.2 Vývoj daňové soustavy v období 1970 - 1988

Komplikované výše zmíněné odvody byly nahrazeny roku 1970 soustavou podnikového zdanění s vazbou na zisk. Soustava podnikových daní zahrnovala daň ze zisku, daň z objemu mezd a příspěvek na sociální zabezpečení. Po dvouletém zkoušení byly podnikové daně zrušeny.

V rámci dalšího zdokonalování ekonomických nástrojů byly přijaty zásady plánovitého řízení národního hospodářství ČSSR. V souladu s těmito zásadami byla soustava podnikových daní nahrazena soustavou podnikových odvodů. Ta navazovala na kladné prvky, které se projevily v praxi u podnikových daní. Soustavu tvořily: odvod ze zisku, odvod ze jmění, odvod z objemu mezd, příspěvek na sociální zabezpečení, odvod odpisů ze základních prostředků, dodatkové odvody a odvod státních hospodářských organizací, jejichž vazba na státní rozpočet či rozpočet národního výboru byla určena finančním plánem.⁹⁹

Zemědělská daň byla nově upravena zákonem č. 103/1974 Sb. Velká výhoda tohoto zákona byla v odstranění nevyhovujícího zdanění hrubého důchodu a sjednocení zdanění podniků zemědělské výroby a služeb. Nová daň tak v sobě zahrnovala daň z pozemků, daň ze zisku, daň z mezd a odměn, příspěvek na sociální zabezpečení a daň z příjmů občanů ze zemědělské výroby.¹⁰⁰

Daň z obratu nedoznala větších změn (k malým změnám docházelo vlivem úpravy cen), základní skladba daně zůstala stejná.

Daně placené občany se dělily na daně důchodové a daně majetkové. Mezi důchodové daně patřila daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti, daň z příjmů občanů ze zemědělské výroby a daň z příjmu obyvatelstva. Daň z pozemků a daň domovní patřily k daním majetkovým.¹⁰¹

⁹⁹ Zákon č. 111/1971 Sb., o odvedech do státního rozpočtu a příspěvku na sociální zabezpečení. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1971/030-1971.pdf>>.

¹⁰⁰ Zákon č. 103/1974 Sb., o zemědělské dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1974/019-1974.pdf>>.

¹⁰¹ Zákon č. 164/1982 Sb., o důchodové dani. [online]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1982/035-1982.pdf>>.

5.3 Vývoj daňové soustavy v období 1989 - 1992

Sametová revoluce vedla k pádu komunistického režimu v Československu a k počátku demokracie. Bylo však rozhodnuto stávající soustavu daní ponechat a teprve k 1. 1. 1993 vytvořit novou daňovou soustavu.

V mezidobí v letech 1989 - 1992 se soustava daní skládala z daní a odvodů, nezahrnovala již příspěvky. Hlavní dělení bylo z hlediska subjektu na daně placené organizacemi a daně placené občany.¹⁰²

Nejvýraznější změny nastaly u daně z obratu. Na počátku roku 1990 obsahoval sazebník z obratu více jak 1 500 sazeb a rozdílných výnosů daně z obratu. Během jednoho roku došlo k důležitým změnám. Nejprve byla zrušena dodatková daň z obratu a také tzv. cenové rozdíly. Byly stanoveny 4 sazby daně z obratu: 0 %, 12 %, 22 % a 32 % z daňového základu prodejní ceny. Daň z obratu byla zrušena k 1. lednu 1993.

Odvody do státního rozpočtu byly nově upraveny v zákoně č. 156/1989 Sb. Tento zákon upravoval několik typů odvodů - odvod z objemu mezd, odvod ze zisku, odvod z odpisů základních prostředků a regulační a cenové odvody.

Do skupiny daní, které platili občané, patřila daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti, daň z příjmů obyvatelstva a daň domovní.

Jedinou změnou oproti předchozímu období je zrušení daně z příjmů občanů ze zemědělské výroby. Tyto příjmy byly nově zdaňovány v rámci zákona č. 389/1990 Sb., o daních z příjmů obyvatelstva.

5.4 Daňová reforma z roku 1993

Dosavadní úprava daní nebyla v souladu s tržním mechanismem, a proto na základě usnesení federální vlády z června 1990 začaly práce na přestavbě daňového mechanismu. Jednalo se o zcela zásadní daňovou reformu. Mezi její cíle zahrnujeme zjednodušení daňové soustavy, její zprůhlednění, zvýšení daňové spravedlnosti, vytvoření základních podmínek pro sjednocování evropských daňových soustav (vytvoření nových daní), omezit přerozdělování mezi subjekty, snížit daně podniků, posílit daně nepřímé a daně jednotlivců, zajištění dostatečných příjmů státního rozpočtu

¹⁰² VÍTEK, Leoš. *Daňová politika české republiky. Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 28 s.

a dostatečné pružnosti soustavy, vytvořit moderní správu daně a omezit daňové úniky.^{103, 104}

Náročnost tohoto úkolu vyplývá také z programového prohlášení tehdejší vlády z 13. července 1992: *“Jedním z klíčových úkolů vlády je zvládnutí daňové reformy, která bude uskutečněna k 1. 1. 1993. Vláda nezastírá značnou složitost tohoto kroku, který vyplývá z relativně pozdního schválení daňových zákonů, z časově opožděné technické i organizační připravenosti plátců i finančních úřadů, jakou i z nepřípravenosti navazujících zákonů a fondu sociálního pojištění a fondu zaměstnanosti. Vláda učiní vše pro minimalizaci ztrát daňových výnosů a bude průběžně o svých krocích informovat Českou národní radu.”*¹⁰⁵

Soustava daní v České republice byla schválena dne 15. dubna 1992 zákonem č. 212/1992 Sb., o soustavě daní v následující podobě:¹⁰⁶

- Nepřímé daně
 1. Daň z přidané hodnoty včetně daně při dovozu.
 2. Daně spotřební, a to
 - a) daň z uhlovodíkových paliv a maziv,
 - b) daň z lihu a destilátů,
 - c) daň z piva,
 - d) daň z vína,
 - e) daň z tabáku a tabákových výrobků.
- Přímé daně
 3. Daně z příjmů:
 - a) daň z příjmů fyzických osob,
 - b) daň z příjmů právnických osob.
 4. Daň z nemovitostí.
 5. Daň silniční.
 6. Daň z dědictví a darování.
 7. Daň z převodu nemovitostí.

¹⁰³ ŠIROKÝ, Jan. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 1., Praha: C.H. Beck, 2008. 249 s.

¹⁰⁴ GROSSOVÁ, Marie. *Finanční právo: nová daňová soustava*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. 54 s.

¹⁰⁵ Programové prohlášení vlády České republiky ze dne 13. 7. 1992. [online]. VLADA.cz [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vaclav-klaus-1/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf>.

¹⁰⁶ Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní. [online]. Dostupné na <http://i.info.cz/urs-att/P_212-92-105031061166368.htm>.

8. Daně k ochraně životního prostředí.

5.4.1 Daně přímé

Výnos z této daně je rozhodující položkou ve státním rozpočtu. Jeho základním rysem je bezprostřední vazba daňové povinnosti na příjem. Daně z příjmů byly upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a obsahují dvě daně, daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob.

Dani z příjmů fyzických osob podléhaly veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců. Základ se rozděloval do pěti daňových základů a snižoval se o nezdanitelné části daňového základu a o odčitatelné položky. Sazba daně byla progresivní a v roce 1993 činila od 15 % do 47 %.¹⁰⁷

Dani z příjmu právnických osob podléhaly téměř všechny právnické osoby. Základem daně byl rozdíl mezi příjmy a výdaji. Sazba daně byla lineární. V roce 1993 činila 45 % a postupem let se snižovala.¹⁰⁸

Další skupinou daní přímých jsou daně vztahující se k majetku - daň z nemovitostí, daň dědická, daň darovací, daň z převodu nemovitostí, daň silniční a daň k ochraně životního prostředí.

U daně z nemovitostí je povinnost úhrady založena na vlastnickém nebo užívatelském vztahu k předmětu daně. Tato daň nahradila daň z pozemků a daň ze staveb. Daň byla upravena zákonem č. 338/1992 Sb., a tvoří ji daň z pozemků a daň ze staveb.¹⁰⁹

Daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitosti jsou zahrnuty do jednoho zákona č. 357/1992 Sb. Tato úprava nahrazuje dosavadní zákony o notářských poplatcích, dědictví, darování a převodu nemovitosti. Jedná se o jednorázové daně. Základem je cena nabývaného nebo převáděného majetku. Příbuzenský poměr mezi zúčastněnými subjekty má vliv na sazbu daně. Zákon rozlišuje tři skupiny daňových poplatníků.¹¹⁰

Další majetkovou daní je daň silniční, upravena zákonem č. 339/1992 Sb., který byl záhy nahrazen zákonem č. 16/1993 Sb. o dani silniční. Smyslem daně bylo získání

¹⁰⁷ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁰ Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. [online]. Dostupné na <<http://www.remmer.cz/site/site-files/58-2004.htm>>.

financí na údržbu, opravy, rekonstrukce a výstavby pozemních komunikací. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla užívaná k výdělečné činnosti.¹¹¹

Daně k ochraně životního prostředí nebyly v 90. letech použity, i když zákon o soustavě daní s nimi počítá.

5.4.2 Daně nepřímé

Mezi nový typ daně patří daň z přidané hodnoty. Jedná se o všeobecnou daň spotřební. Právní úprava byla obsažena v zákoně č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty.¹¹² Tato daň nahrazuje dosavadní daň z obratu, dovozní daň a dovozní přírážku. Jejím zavedením se z fiskálního hlediska výrazně zvýšila váha nepřímých daní. Jedním z hlavních úkolů daně z přidané hodnoty bylo odlehčit zdanění podnikatelům s cílem stimulace rozvoje podnikání. Hlavní rozdíl mezi touto daní a daní z obratu je povinnost uhradit daň při nákupu. Podléhá jí zboží, poskytování služeb, převod nemovitostí a převod využití práv v tuzemsku, dále dovoz zboží ze zahraničí a příležitostní autobusová doprava v tuzemsku zahraničními provozovateli. Sazby daně byly podrobně upraveny v příloze zákona.

Do nepřímých daní dále patří spotřební daň, upravená zákonem č. 587/1992 Sb. Tato daň navazuje na středověké akcízy. Zákon zde také stanoví podmínky pro zdaňování uhlovodíkových maziv, lihu, piva, vína a tabákových výrobků.¹¹³

Tato reforma měla na rozdíl od ostatních stanovené znaky, které ji odlišovaly od reform, které jsme mohli sledovat dosud. Snaha vyrovnat se vyspělým státům zaručovala včlenění určitých rysů do daňové soustavy. Na důchodové daně se soustředila většina pozornosti a myslím si, že společně s tím se zvýšil tlak v boji proti daňovým únikům. Konečně se zavedla daň z přidané hodnoty a tím se vyrovnala váha nepřímých daní. Celková soustava dodnes prochází spoustou novelizací, ale jako celek není podle mě špatná. V té době to byl pozoruhodný a razantní krok.

¹¹¹ Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

¹¹² Zákon č. 588/1992 Sb. o dani z přidané hodnoty. [online]. Dostupné na <http://i.info.cz/urs-att/p_588-92-108075322339486.htm>.

¹¹³ GROSSOVÁ, Marie. *Finanční právo: nová daňová soustava*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. s. 15-20.

Tabulka č. 6: Srovnání daňové soustavy před a po reformě v roce 1993

Daňová soustava do konce roku 1992	Daňová soustava od roku 1993
Zdanění fyzických osob	
Daň ze mzdy	Daň z příjmů fyzických osob
Daň z příjmů z literární a umělecké činnosti	Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
Daň z příjmů obyvatelstva	Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
Zdanění právnických osob	
Odvody z objemu mezd, ze zisku, z odpisu	Daň z příjmu právnických osob
Důchodová a zemědělská daň	Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
Příspěvek na částečnou úhradu nákladů sociálního zabezpečení	Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
Majetkové daně	
Domovní daň Zemědělská daň z pozemků	Daně z nemovitostí: daň z pozemků, daň ze staveb
Notářský poplatek z dědictví	Daň dědická
Notářský poplatek z darování	Daň darovací
Notářský poplatek z převodu nemovitosti	Daň z převodu nemovitosti
	Daň silniční
Spotřební daně	
Daň z obratu	Daň z přidané hodnoty
Dovozní daň	Spotřební daně z: piva, vína, lihu a lihovin, tabáku a tabákových výrobků, uhlovodíkových paliv a maziv

Zdroj: vlastní vypracování na základě příslušných daňových zákonů

6 Daňové změny od roku 1993

Daňová reforma z roku 1993 sehrála významnou roli pro další vývoj. Do konce tisíciletí však daňová soustava nezaznamenala výrazné reformní tendence. Ačkoliv daňové zákony v této době byly velmi často pozměňovány, postupně byla napravována část chyb, které byly logickým důsledkem překotného zavedení nové daňové soustavy.

Bylo pokračováno v postupném omezování daní z příjmů, snižovala se sazba daně z příjmů právnických osob a poklesl počet pásem sazby daně z příjmů fyzických osob (na 32 %). Rozlišovala se daňová pásma a valorizovaly standardní odpočty. Základní sazba daně z přidané hodnoty poklesla o jeden procentní bod, ale na druhé straně se podstatně rozšířil počet položek, na které se vztahovala snižena sazba daně.¹¹⁴

Do současnosti došlo ke stovkám daňových změn, za reformy do určité míry lze považovat jen následující etapy:^{115, 116}

1. Období let 2003 - 2004 implementace legislativy EU. Tato potřeba změny byla vyvolána vstupem ČR do Evropské unie. Výsledkem byl nový zákon o dani z přidané hodnoty a nový zákon o spotřebních daních. U daně z přidané hodnoty došlo především k upravení seznamu zboží a služeb, na které je uvalená základní nebo snížená sazba daně. V sekci spotřebních daní došlo ke zvýšení sazeb. Zavedeno bylo povinné značení lahví s alkoholem kolky a byl zakázán prodej alkoholu a tabákových výrobků na tržištích. Změny se dotkly také daně z příjmů právnických osob a to z důvodů implementace daňových principů v oblasti přesunu kapitálu mezi státy EU.

2. Období let 2005 - 2006 zvýšení progresivity daňového systému. Změny se týkaly především daně z příjmů fyzických osob. Šlo o dvoufázový přechod od sociálních standardních odpočtů ke slevám na dani z příjmů fyzických osob, zavedení daňového bonusu a změnu úrovně nominální sazby daně z příjmů fyzických osob. Nerealizovaným zůstal záměr zavedení všeobecného maximálního vyměřovacího základu pojistného sociálního pojištění. Jednalo se také o zavedení společného zdanění manželů (omezit progresivní zdanění pro úplné rodiny).

¹¹⁴ HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 340 s.

¹¹⁵ VÍTEK, Leoš. *Daňová politika české republiky. Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 87 s.

¹¹⁶ VANČUROVÁ, Alena. *Daňové reformy ČR*. [online] Komora daňových poradců České republiky. [online] [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné na <<http://www.kdpcr.cz/Data/files/pdf/vancurova.pdf>>

3. Rok 2008 - rychlá fáze v rámci konsolidace veřejných rozpočtů. Změna měla vést ke stimulaci hospodářského růstu a ekonomické aktivity obyvatelstva. Důležitou změnou bylo zavedení nových ekologických daní z elektrické energie, zemního plynu a pevných paliv. Dále byla zvýšena sazba DPH, proběhlo navyšování sazeb u spotřebních daní. U daně z příjmů fyzických osob došlo k zavedení tzv. rovné sazby počítané z takzvané superhrubé mzdy, zrušení manželského spolittingu a minimálního základu pro vyměření daně. U daní z příjmů právnických osob došlo k upravování stanovení základů daně, výpočtu odpisů atd. U daně dědické a darovací byly nově osvobozeni příbuzní v první i druhé linii. U daně z nemovitostí byla obcím poskytnuta pravomoc navyšovat základní sazbu daně koeficientem podle počtu obyvatel.

4. Období let 2009 - 2010 a dále - modernizace daňového systému. Zde je zajímavé, že některé cíle těchto změn jsou v rozporu s cíly daňové reformy z roku 1993. Mezi vytyčené cíle patří zjednodušení a zefektivnění daňové správy (elektronizaci daňové správy), nová koncepce přímých daní, sloučení daně z příjmů fyzických osob a pojistného na sociální zabezpečení (návrat před rok 1993).

6.1 Daňová soustava 2016

Daňová soustava v České republice je v současné době tvořena těmito daněmi:¹¹⁷

- daně z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů ve zn. p. p.)
 - daň z příjmů fyzických osob
 - daň z příjmů právnických osob
- daň z přidané hodnoty (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty ve zn. p. p.)
- daně spotřební (zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních ve zn. p. p.)
 - daň z minerálních olejů
 - daň z piva
 - daň z lihu
 - daň z vína a meziproductů
 - daň z tabákových výrobků
 - daň ze surového tabáku

¹¹⁷ Ministerstvo financí ČR. *Studijní text ke zvláštní části úřednické zkoušky pro obor státní služby, Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění* [online] [cit. 5. 4. 2016]. Dospuné na <<http://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-02-dane-poplatky-a-jopp-pdf.aspx>>.

- daně energetické (zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů ve zn. p. p.)
 - daň ze zemního plynu a některých dalších plynů
 - daň z pevných paliv
 - daň z elektřiny
- daň z nemovitých věcí (zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí ve zn. p. p.)
- daň z nabytí nemovitých věcí (zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí ve zn. p. p.)
- daň silniční (zákon ČNR č. 16/1993 Sb., o dani silniční ve zn. p. p.)

Ráda bych též zmínila poplatky a jiná peněžitá plnění, se kterými se dnes můžeme setkat:¹¹⁸

- správní poplatky (zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích ve zn. p. p.)
- soudní poplatky (zákon ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích ve zn. p. p.)
- místní poplatky (zákon ČNR č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve zn. p. p.)
- ostatní poplatky
- cla (zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon ve zn. p. p.)
- veřejná pojistná plnění
 - pojistné na sociální zabezpečení
 - pojistné na veřejné zdravotní pojištění
- další jiná obdobná peněžitá plnění
 - odvod z loterií a jiných podobných her
 - odvod z elektřiny ze slunečního záření

¹¹⁸ Ministerstvo financí ČR. *Studijní text ke zvláštní části úřednické zkoušky pro obor státní služby, Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění* [online] [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-02-dane-poplatky-a-jopp-pdf.aspx>>.

7 Zhodnocení prováděných daňových reforem a vývoje daňové soustavy na území ČR od konce 19. století

Nejstarší vybíranou daní na našem území byla pozemková berně. Daňová soustava se postupně vyvíjela a stála na pěti hlavních pilířích - kontribuční daní, daní úrokové, daní třídní, nepřímých daní a clu. V 19. století vzniklo daněproště minimum.

Roku 1896 proběhla reforma tehdejšího Rakouska. Byly tak spojeny přímé daně v ucelenou soustavu výnosových daní, ke kterým se přidaly daně z příjmů. Soustavu tvořili přímé daně, nepřímé daně a ostatní dávky s daňovou povahou.

Důležitým milníkem byl vznik samostatného Československa. Od tohoto momentu se usilovalo o sjednocení daňové soustavy Česka, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Vznikaly a rušily se některé daně a přes nesourodost byla v roce 1927 provedena reforma a týkala se pouze přímých daní. Soustava daní si ponechala rozdělení na daně přímé, nepřímé a systém poplatků. Tato reforma měla pomoci posílení kontroly, stabilizovat právní rámec a zvýšit státní příjmy. V důsledku hospodářské krize však docházelo k zvyšování sazeb a zavádění různých přírážek.

Počátek 2. světové války znamenal konec vývoje daňové soustavy. V odtrhnutých částech území byla zavedena říšskoněmecká daňová soustava. Financování veřejných výdajů zajišťovaly hlavně přímé daně, u kterých docházelo k zvyšování sazeb a zavádění různých přírážek.

Po skončení války byla přijata soustava daní, která platila před válkou. Proběhlo znárodnování soukromých podniků a vytvoření socialistického sektoru. Zisk tak plynul do státní kasy. Daňová soustava si ponechala rozdělení na přímé daně v podobě z roku 1927 a na nepřímé daně, jež byly upraveny několika předpisy.

Daně v poválečném období nebyly vhodným nástrojem pro upevňování socialistické formy hospodaření, což vedlo k daňové reformě v roce 1953. Základním nástrojem řízení se stal centrálně řízený plán. Vznikaly nové daně a daňovou soustavu tvořily daně placené organizacemi a daně placené obyvatelstvem. Důležitou změnou bylo i rozdělení daní na přímé a nepřímé.

V letech 1955 až 1967 byla soustava odvodů různě měněna a upravována, až byla soustava odvodů ze zisku nahrazen soustavou z hrubého důchodu, který se v praxi neosvědčil. Soustava daní do roku 1970 zaznamenala především změnu sazeb. Soustava zdanění podniků se základem zdanění zisku byla nahrazena soustavou podnikových daní doplněna o odvody. V roce 1972 byla však tato soustava opět nahrazena soustavou

podnikových odvodů. Tato soustava se v praxi konečně osvědčila a vydržela do začátku 90. let. V oblasti daní se v tomto období měnily především daňové sazby.

Po změně režimu v roce 1989 ztratily některé daně na významu. Bylo potřeba vytvořit novou soustavu daní, která by vyhovovala tržnímu hospodářství. Soustava se po dohodě změnila až po rozpadu Československa, tedy v roce 1993, vzniká nová daňová soustava. Cílem bylo zprůhlednit a zjednodušit celou soustavu, zároveň snížit zatížení podnikové sféry. Byl zahájen proces harmonizace, zavedla se daň z přidané hodnoty i daně ekologické.

Změny, které probíhají v současné době, nejsou podle mého klíčovým impulsem pro reformu. Je nutné si uvědomit, že ji nelze podcenit a není možné vytvořit nový systém jen proto, že je zastaralý. Dílčí novelizace jsou dnes jak otázkou potřeby, tak politickým nástrojem. Kdy dojde k další změně, to nedovedu odhadnout. Myslím si, že částečným podnětem by mohlo být stále rostoucí zadlužování země.

Závěr

V této práci jsem se zabývala vývojem daní a daňovými reformami na území České republiky. Mým cílem se bylo seznámit s vývojem a historií daní a charakterizovat je. Z toho všeho je zřejmé, že daně prošly dlouhým vývojem. Důležitou hybnou silou ve vývoji hrála potřeba a spotřeba komodit, jako například pivo, zápalky, tuky, benzín, vývoj společnosti, ale i hospodářské či politické aspekty. Bezesporu do vývoje zasáhly i obě světové války, kdy se prostřednictvím daní financovaly škody způsobené válkou.

V 19. století se setkáváme s vydáváním zákonů a tím získávají jasný právní základ. Princip daňové rovnosti pomalu nahrazuje princip daňové spravedlnosti. V roce 1848 začal poprvé oficiálně platit princip všeobecné daňové povinnosti.

Nové století přineslo řadu nových změn. V průběhu 20. století došlo k třem stěžejním daňovým reformám.

První reforma se udála v roce 1927 za období tzv. první republiky. Daňová reforma byla postavena na třech hlavních zákonech - zákonu o přímých daních, zákonu o nové úpravě finančního hospodaření svazků územní samosprávy a zákonu o stabilizačních bilancích. Soustava byla z většiny převzata ze zákonodárství Rakouska-Uherska. Tato reforma měla především stabilizovat logistickou, právní a hospodářskou stránku daní, posílit kontrolu i státní příjmy. Během 2. světové války, v období okupace, měly daňové předpisy formu vládních nařízení a později také ministra financí. Byly zavedeny nové daně a stávající novelizovány. Po válce se soustava pomalu vracela do podoby první republiky.

Volebním rokem 1948 se v zemi začal budovat socialismus. Stávající daňová soustava nebyla vhodná a tak došlo v roce 1952 k druhé velké daňové reformě. Soustava byla inspirována poznatky a zkušenostmi ze Sovětského svazu. Od 1. ledna 1953 byla zavedena zjednodušená soustava daní. Tvořily ji daně socialistického sektoru hospodářství a daně obyvatelstva.

Poslední zásadní reforma vstoupila v platnost se vznikem České republiky. Rozvoj tržních mechanismů si vyžádal přestavbu soustavy. Efektivnost správy daní, dokonalost, účinnost ale i sblížení daňových soustav se soustavami zemí Evropské unie měli dopad na volbě druhů daní a jejich sazeb. Soustava daní byla rozdělena do osmi kategorií.

Každý z nás má svou představu o ideální podobě daní a jejich využití. Bylo zajímavé sledovat vývoj společnosti a společně s ní i vznik a změny daní. Postupem času si všímáme nově vznikajících daní a poplatků. Daňové právní předpisy vždy

sloužily vládnoucí skupině k prosazování jejich zájmů. Můžeme být jen zvědaví, co nám přinesou časy budoucí.

Seznam použitých zdrojů

BAKEŠ, Milan. *Daňové a poplatkové předpisy*. Praha: Panorama, 1984.

BONĚK, Václav. *K historii daňových reforem v českých zemích*. *Daně a finance*, 2007, roč. 15, č. 11.

GROSSOVÁ, Marie. *Finanční právo: nová daňová soustava*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, MRKÝVKA, Petr, TOMAŽIČ, Ivan et al. *Finanční a daňové právo*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky*, Díl 1., 2. vydání. Praha: Libri, 2005.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2010.

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. vyd. 1., Praha: ASPI, 2007.

Ministerstvo financí ČR. *Studijní text ke zvláštní části úřednické zkoušky pro obor státní služby, Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění* [online] [cit. 12. 4. 2016].

Dospupné na <<http://www.mvcr.cz/sluzba/soubor/skripta-02-dane-poplatky-a-jopp-pdf.aspx>>.

PICMAUS, František a kol. *Daně, odvody a poplatky v ČSSR*. 2. doplněné a akt. vyd., Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1985.

ŠIROKÝ, J., KRAJŇÁK, M. *Základy daňové teorie. Cvičebnice*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwert, 2015.

ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňová teorie: s praktickou aplikací*. vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2008.

ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008.

STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2009

VANČUROVÁ, Alena. *Daňové reformy ČR*. [online] Komora daňových poradců České republiky. [online] [cit. 12.4.2016]. Dostupné na <<http://www.kdpcr.cz/Data/files/pdf/vancurova.pdf>>

VÍTEK, Leoš. *Daňová politika české republiky. Historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001.

ZELENKA, V., *Vývoj hospodaření svazků územní samosprávy a počátky hospodaření národních výborů, Federální ministerstvo financí*,. Praha, 1986.

Právní předpisy

Zákon č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1927/037-1927.pdf>>.

Zákon č. 16/1936 Sb., o mimořádné dani postihující dividendy a úroky z některých cenných papírů pevně zúročitelných. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/005-1936.pdf>>.

Zákon č. 266/1934 Sb., o branném příspěvku. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1934/096-1934.pdf>>.

Zákon č. 247/1937 Sb., o příspěvku na obranu státu a mimořádné dani ze zisků. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

Zákon č. 168/1930 Sb., o dani z piva. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/080-1930.pdf>>.

Zákon č. 248/1937 Sb., o dani z limonád, minerálních a sodových vod. [online]. [cit. 5.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

Zákon č. 249/1937 Sb., kterým se mění zákon ze dne 25. září 1919, č. 533 Sb. z. a n., jímž se zavádí všeobecná daň nápojová, ve znění čl. II zákona ze dne 22. prosince 1920, č. 677 Sb. z. a n. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1937/067-1937.pdf>>.

Zákon č. 77/1931 Sb., o spotřební dani z minerálních olejů. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/038-1931.pdf>>.

Zákon č. 78/1935 Sb., jímž se mění některá ustanovení o spotřební dani z minerálních olejů. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1935/027-1935.pdf>>.

Zákon č. 1/1932 Sb., jímž se mění daň ze zapalovadel. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1932/001-1932.pdf>>.

Zákon č. 77/1935 Sb., o dopravě motorovými vozidly a jich zdanění. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm2v6nzxzfzgmjvfyua>>.

Zákon č. 38/1933 Sb., z elektrických zdrojů záření. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1933/010-1933.pdf>>.

Zákon č. 180/1936 Sb., o dani z umělých jedlých tuků. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1936/048-1936.pdf>>.

Nářízení č. 287/1939 Sb., o dani z vystěhování. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1939/103-1939.pdf>>.

Nařízení č. 3314/1940 Sb., o dani z obratu. [online]. [cit. 6.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1940/102-1940.pdf>>.

Nařízení č. 31/1942 Sb., o dani z požární ochrany. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/013-1942.pdf>>.

Nařízení č. 385/1942 Sb., o směnečné dani. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/186-1942.pdf>>.

Nařízení č. 410/1942 Sb., o dani z majetku. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1942/198-1942.pdf>>.

Nařízení č. 105/1943 Sb., o srážce důchodové (daně ze mzdy). [online] [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1943/051-1943.pdf>>.

Nařízení č. 233/1943 Sb., o dani důchodové. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1943/106-1943.pdf>>.

Nařízení č. 4/1944 Sb., o dani korporační a o výdělkové dani korporací. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1944/004-1944.pdf>>.

Zákon č. 161/1945 Sb., jímž se mění některá ustanovení o dani důchodové. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1945/066-1945.pdf>>.

Zákon č. 48/1948 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona o přímých daních. [online]. [cit. 10.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

Dekret č. 97/1945 Sb., kterým se mění a doplňují ustanovení o zvláštní dani výdělkové. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1945/046-1945.pdf>>.

Zákon č. 31/1946 Sb., o dani z obratu. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/014-1946.pdf>>.

Zákon č. 30/1946 Sb., o nové úpravě československého práva v oboru nepřímých daní a finančních státních monopolů. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/013-1946.pdf>>.

Zákon č. 162/1946 Sb., kterým se mění zákon ze dne 19. února 1946, č. 30 Sb., o nové úpravě československého práva v oboru nepřímých daní a státních finančních monopolů. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/068-1946.pdf>>.

Nařízení č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1946/056-1946.pdf>>.

Zákon č. 51/1947 Sb., kterým se zabezpečuje snížení cen některého zboží lidové potřeby a ustálení cen jiných důležitých statků. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/026-1947.pdf>>.

Vyhláška č. 218/1948 Sb., o úplném znění zákona o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/079-1948.pdf>>.

Zákon č. 200/1947 Sb., o dani z předmětů zbytné potřeby (přepychová daň). [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/095-1947.pdf>>.

Zákon č. 109/1947 Sb., o dani ze mzdy. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1947/051-1947.pdf>>.

Zákon č. 49/1948 Sb., o zemědělské dani. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

Zákon č. 50/1948 Sb., o živnostenské dani. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/022-1948.pdf>>.

Zákon č. 294/1948 Sb., o zvláštní dani z úroků z úsporných vkladů. [online]. [cit. 12.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1948/105-1948.pdf>>.

Zákon č. 59/1950 Sb., o dani z literární a umělecké činnosti. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1950/028-1950.pdf>>.

Zákon č. 60/1950 Sb., o dani ze samostatné činnosti. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1950/028-1950.pdf>>.

Zákon č. 263/1949 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o všeobecné dani. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1949/085-1949.pdf>>.

Nářizení č. 118/1951 Sb. o notářských poplatcích. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/053-1951.pdf>>.

Zákon č. 73/1952 Sb., o dani z obratu. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzguzf6nztfuzq>>.

Zákon č. 74/1952 Sb., o dani z výkonů. [online]. [cit. 15.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 75/1952 Sb., o důchodové dani družstev a jiných organizací. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 77/1952 Sb., o zemědělské dani. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 76/1951 Sb., o dani ze mzdy. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 78/1952 Sb., o dani ze mzdy. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 79/1952 Sb., o dani živnostenské. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 80/1952 Sb., o domovní dani. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>.

Zákon č. 81/1952 Sb., o dani z představení. [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1952/037-1952.pdf>>

Vyhláška č. 248/1954 Sb., o odvodech ze zisku a jiných odvodech národních podniků a jiných hospodářských organizací státního socialistického sektoru. [online]. [cit. 25.3.2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=27927&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>>.

Zákon č. 100/1966 Sb., o plánovitém řízení národního hospodářství. [online]. [cit. 25.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/044-1966.pdf>>.

Zákon č. 131/1968 Sb., o odvodech ze zisku a z přírůstku mezd. [online]. [cit. 25.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1968/036-1968.pdf>>.

Zákon č. 113/1966 Sb., o důchodové dani družstevních a jiných organizací. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/047-1966.pdf>>.

Zákon č. 112/1966 Sb., o zemědělské dani. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1966/047-1966.pdf>>.

Zákon č. 143/1961 Sb., o domovní dani. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1961/068-1961.pdf>>.

Zákon č. 145/1961 Sb., o dani z příjmů obyvatelstva. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1961/068-1961.pdf>>.

Zákon č. 145/1961 Sb., o dani z příjmů obyvatelstva. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1961/068-1961.pdf>>.

Zákon č. 160/1968 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1965 Sb. o dani z příjmů z literární a umělecké činnosti. [online]. [cit. 26.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1968/046-1968.pdf>>.

Zákon č. 111/1971 Sb., o odvodech do státního rozpočtu a příspěvku na sociální zabezpečení. [online]. [cit. 27.3.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1971/030-1971.pdf>>.

Zákon č. 103/1974 Sb., o zemědělské dani. [online]. [cit. 2.4.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1974/019-1974.pdf>>.

Zákon č. 164/1982 Sb., o důchodové dani. [online]. [cit. 2.4.2016]. Dostupné na <<http://ftp.aspi.cz/opispdf/1982/035-1982.pdf>>.

Programové prohlášení vlády České republiky ze dne 13. 7. 1992. [online]. VLADA.cz [cit. 2.4.2016]. Dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vaclav-klaus-1/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf>.

Zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní. [online]. [cit. 2.4.2016]. Dostupné na <http://i.iinfo.cz/urs-att/P_212-92-105031061166368.htm>.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí , ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí. [online]. [cit. 2.4.2016]. Dostupné na <<http://www.remmer.cz/site/site-files/58-2004.htm>>.

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 588/1992 Sb. o dani z přidané hodnoty. [online]. [cit. 12.4.2016]. Dostupné na <http://i.iinfo.cz/urs-att/p_588-92-108075322339486.htm>.

Abstrakt

Práce je zaměřena na vývoj daní a daňových soustav na území České republiky. Je zde charakteristika jednotlivých daňových soustav od 10. století do 21. století a nedílnou součástí práce je i rozbor reforem. Zmiňuji zde první velkou reformu, která proběhla se vznikem Československa. Další změny probíhaly v návaznosti na válečný a následně poválečný stav, kdy byl nastolen socialistický režim. Soustava daní tehdy spadala pod centrálně plánované hospodářství. Rozpad ČSR tehdy zapříčinil znovunavrácení tržního mechanismu a proběhla třetí reforma. Celý vývoj je zpracován na základě rozboru právních předpisů a odborné literatury. Výsledkem práce je zhodnocení jednotlivých soustav, příčiny jejich změn, následky, a na co se v průběhu času dával zřetel při tvorbě jednotlivých daní.

Klíčová slova: daně, daňová soustava, daňová reforma, vývoj daní, historie daní

Abstract

The work is focused on the development of taxes and tax systems in the Czech Republic. There is a characteristic of individual tax systems from 10th century to 21st century and an integral part of the work is an analysis of the reforms. I refer here the first major reform that took place with the formation of Czechoslovakia. Other changes took place following the war and the subsequent post-war status, when was established by the socialist government. The system of taxes had fallen under the centrally planned economy. The disintegration of Czechoslovakia had caused reintroduced the market mechanism and was third reform. The entire development is analyzed on the basis of the analysis of legislation and literature. Result of this work is to evaluate the various systems, the causes of their changes, consequences, and and the main emphasis on individual taxes during the time.

Key words: taxes, tax system, tax reforms, development of taxes, history of taxes